

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

2016 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на п'ятий рік навчання на спеціальність
054 «СОЦІОЛОГІЯ»
на 2016-2017 навчальний рік

Миколаїв – 2016

ВСТУП

В сучасному українському суспільстві існує гостра потреба у фахівцях, що могли б забезпечити пізнання особливостей соціального розвитку країни, шляхи перетворення її на демократичне, правове, громадянське суспільство; досліджувати процеси трансформації соціальної структури суспільства та фактори, що можуть призвести до небажаного напруження в соціальній структурі; з'ясувати характер нових принципів взаємодії між соціальними групами, особливості їхнього соціального стану тощо.

Сучасний соціолог, як професіонал, працює в умовах функціонування конкретного соціального середовища. Він етнічно, ідеологічно, економічно, професійно пов'язаний з іншими представниками соціуму, що його оточують, через наявну систему інтересів, які він особисто задовольняє, а іноді й представляє.

Конкретизуючи об'єктивно сформовану потребу у фахівцях-соціологах, зазначимо, що в умовах функціонування сучасного українського суспільства вони повинні:

- обслуговувати конкретні структури (державні та громадські установи й організації), збираючи для них інформацію щодо тенденцій розвитку окремих явищ різних сфер суспільного життя;

- аналізувати, узагальнювати та оцінювати різну соціологічну інформацію, формуючи теоретико-аналітичну й ціннісно-символічну систему соціальних ідентифікацій;

- працювати в галузі глобальних стратегій та прогнозів;

- бути задіяні в системі соціологічної освіти, функція якої, забезпечувати постійне відтворення висококваліфікованих кадрів в умовах високої вертикальної і горизонтальної мобільності фахівців, яка виникає внаслідок потреби в професіоналах-соціологах у всіх без виключення рівнях і сферах суспільного життя і т.д.

Бакалаврські програми з соціології передбачають широку теоретичну підготовку студентів, формування практичних умінь і навичок на основі здобутих ними конкретних соціологічних знань, що беззаперечно є основою для формування нового типу соціологічного мислення.

Державний екзамен є важливим компонентом навчально-виховного процесу і призначається для всебічної та об'єктивної оцінки рівня набутих випускниками під час навчання знань, вмінь та навичок практичної роботи. Їх оцінка дозволяє не лише визначити рівень фахової підготовки молодих фахівців, але і зафіксувати слабкі місця у підготовці студентів, що є важливим для продовження їхнього навчання за напрямом соціологія з метою здобуття освітньо-кваліфікаційних рівнів «спеціаліст» та «магістр».

Державний екзамен має комплексний характер, тому його програма складається з узагальнених розділів програм профільюючих дисциплін для оцінки загального рівня кваліфікації випускника.

І. ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ТА ВІДПОВІДНИХ ТЕМ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНИЙ ІСПИТ

Вступ до спеціальності

Історичні, соціокультурні та теоретичні передумови виникнення соціології як самостійної науки. Промислова революція та швидке утвердження капіталізму. Глибокі соціально-економічні, політичні зміни. Перехід від традиційного до індустріального суспільства. Ранні буржуазні революції та їх вплив на розвиток суспільно-політичної думки. Ліберальна орієнтація суспільства. Панування позитивізму в суспільних науках.

Місце соціології серед різних галузей знання, її взаємодія з іншими науками. Роль теоретичної соціології. Призначення спеціальних соціологічних теорій та конкретних соціологічних досліджень. Взаємозв'язок соціології з іншими науками за спільністю об'єкта, предмета та методів дослідження. Специфіка соціологічного мислення.

Об'єкт, предмет соціології Суспільство як соціальний організм та найскладніша природничо-історична соціальна система. Об'єктивні соціальні явища суспільства. Особистість як об'єкт мікросоціології. Дискусії щодо предметного поля соціологічної науки.

Закони і закономірності функціонування, розвитку особистості й суспільства. Соціальне життя суспільства. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ і процесів.

Функції соціології. Місце і роль соціології у практичній діяльності людей, у життєдіяльності суспільства. Групи гносеологічних (теоретико-пізнавальна, світоглядно-ідеологічна) та соціальних (практико-перетворювальна, прогностична, організаційно-технологічна, критична, гуманістична, управлінська) функцій соціологічної науки.

Структура соціологічної системи знання. Фундаментальна та прикладна, теоретична та емпірична соціологія. Рівні соціологічного знання. Макро- та мікросоціологія. Спеціальні, галузеві та міжгалузеві соціологічні теорії. Соціологічні теорії вузького значення.

Поняття та види професійної соціологічної діяльності. Соціоінженерна, викладацька та науково-дослідна робота в галузі соціології. Основні вимоги до соціолога-професіонала: знання, вміння, навички, професійно-ділові якості. Поняття професійної етики. Професійний кодекс соціолога. Інституціоналізація соціологічної освіти як фактор професіоналізації соціологічної діяльності та формування громадянської культури особистості.

Загальна соціологічна теорія

Сучасні проблеми та тенденції розвитку загальної теорії соціології. Місце соціології в системі суспільствознавства. Дискусія про об'єкт та предмет соціології. Структура соціологічного знання (фундаментальна та прикладна соціологія, спеціальні, галузеві та міжгалузеві соціологічні теорії, соціологічні теорії вузького значення). Чинники, що впливають на розвиток теорій соціології. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ.

Методи в соціології: їх зміст та особливості. Метод в соціології як засіб побудови та обґрунтування системи соціологічного знання. Функціональний характер взаємозв'язку між методом та теорією. Класифікація методів пізнання соціальної реальності. Рівні соціального аналізу. Соціологічні методи та їх залежність від рівня дослідницької техніки.

Суспільство як цілісна соціетальна система. Поняття суспільства, зміст, характеристика, структура. Еволюція уявлень про суспільство. Сучасні соціологічні трактування суспільства та їх типологія. Зміст та характеристики суспільного життя: біологічні, географічні, демографічні, економічні, соціокультурні засади. Соціальне як об'єкт наукового пізнання. Основні визначення поняття «соціальне». Соціальне, соціетальне та соціабельне. Соціальні закони існування суспільства, їх класифікація.

Особистість в системі соціальних відносин. Співвідношення понять «індивід», «людина», «особа», «особистість». Особа як продукт соціальної еволюції в умовах цивілізації та культури. Типи особи в історії суспільства. Рольові теорії особистості. Система соціальних статусів та ролей. Соціалізація особистості як процес онто- і філогенезу і набування психологічних та соціальних властивостей і характеристик індивідом. Основні етапи соціалізації індивіда. Фактори соціалізації. Особа як об'єкт і суб'єкт соціальних взаємодій та суспільних відносин. Мікро- і макросередовище формування та розвитку особи. Соціалізація як індивідуальне засвоєння культури. Соціально-контрольовані та стихійні процеси соціалізації. Соціальний контроль та девіантна поведінка особистості.

Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль. Соціальна взаємодія та соціальні зв'язки. Види соціальної взаємодії за кількістю суб'єктів взаємодії, характером взаємовідносин суб'єктів взаємодії, терміном взаємодії, наявністю організованості. Соціальний зв'язок. Соціальні відносини та соціальні конфлікти. Різновиди соціальних відносин. Соціальні конфлікти: різновиди, стадії розвитку. Система соціального контролю. Соціальні норми та санкції. Формальний та неформальний, зовнішній та внутрішній соціальний контроль.

Соціальні зміни, теорії розвитку суспільства. Поняття «соціальна зміна». Кількісні та якісні зміни. Співвідношення понять еволюція, революція, трансформація. Концепції еволюційного та революційного розвитку суспільства. Теорії культурно-історичних типів як альтернатива прогресивістським концепціям розвитку суспільства. Глобалізація та тенденції розвитку соціальних і культурних процесів в сучасному світі. Соціологічний аналіз інновацій.

Соціальні процеси: рівні, види, специфіка пізнання. Соціальні процеси як послідовна зміна явищ суспільного життя. Класифікація соціальних процесів. Соціальні рухи, їх природа і типи. Соціальні ситуації як чинники соціальних та громадських рухів. Макро- і мікросоціальні процеси як предмет соціологічного аналізу.

Соціальна структура суспільства

Структурний аналіз в соціології. Соціальна система і соціальна структура. Міждисциплінарний характер поняття «соціальна структура». Проблема соціального порядку в соціології. Сутність основних теоретичних концепцій соціальної структури суспільства. Суспільство як диференційована система підсистем, що самовідтворюються. Детермінуюча роль структури у системі. Первинні елементи соціальної структури. Макро- і мікрорівень соціальної структури. Структурна детермінація соціальної поведінки.

Соціальна спільнота і соціальна група. Поняття соціальної спільноти, принципи і етапи їх формування. Види соціальних спільнот. Роль солідарності у формуванні, функціонуванні спільноти як асоціації. Поняття соціальної групи в соціології. Чинники та механізми формування соціальних груп. Критерії типологізації соціальних груп. Структура соціальної взаємодії. Взаємозв'язок мотивів і очікувань учасників взаємодії. Взаємодія в соціальній групі, теоретичні підходи до її дослідження. Групова динаміка.

Соціальні інститути як складові структури суспільства. Поняття «соціальний інститут» у соціології. Структура соціальних інститутів. Інституціональні статуси, ролі, норми, матеріальні атрибути інституту і їхній взаємозв'язок. Найважливіші соціальні інститути і їхні функції. Інституціоналізація як процес. Розвиток суспільства як розвиток соціальних інститутів.

Соціальні організації як складові структури суспільства. Зміст поняття «соціальна організація». Історія дослідження соціальних організацій в соціології. Основні етапи розвитку теорії організацій. Основні структурні елементи організацій. Механізм утворення соціальних організацій. Функції соціальних організацій. Різновиди соціальних організацій, їх загальна характеристика.

Сутність і функції соціальної стратифікації. Біологічна і соціальна нерівність. Фундаментальні пояснення соціальної нерівності. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність. Вертикальна та горизонтальна мобільність. Переміщення статусних позицій та Переміщення індивідів та груп індивідів з одних статусних позицій в інші. Соціальна позиція, статус і соціальна роль. Рольові вимоги та очікування. Рольовий набір, рольові конфлікти і засоби їхнього вирішення. Виникнення і засвоєння соціальних ролей. Соціальні норми та їх різновиди. Нормативна регуляція поведінки. Традиції, обряди, звичаї, навички. Нормативні очікування і фактична поведінка. Соціальний контроль і санкції. Виникнення і зміна соціальних норм. Системні характеристики стратифікації.

Основні моделі стратифікації. Теорія соціально-економічного поділу праці і стратифікація. Види соціально-економічного поділу праці. Відтворення індивіда як представника певного роду праці. Одномірні і багатомірні моделі соціальної стратифікації. Додаткові критерії соціальної нерівності і неієрархічні моделі стратифікації. Культурно-статусна стратифікація як відбиток соціальної структури в індустріальних та інформаційних суспільствах. Стратифікація територіальних спільнот і соціальних організацій. Специфічні компоненти стратифікаційної структури територіальної спільноти. Класи і прошарки в соціологічній теорії. Зіставлення класів у марксистській теорії і страт у функціональній теорії. Класи і класовий розподіл як окремих випадків стратифікації. Стратифікація радянського суспільства. Нові соціальні прошарки в Україні. Теорія соціальної стратифікації українського суспільства.

Типи стратифікаційних систем. Фізико-генетичний тип. Рабовласництво і рабовласницьке суспільство. Каста і кастове суспільство. Стан і станове суспільство. Класотворчі ознаки і суспільні класи. Поняття «класу в собі» і «класу для себе» К. Маркса і Ф. Енгельса. Визначення класів Ленініним. Теорія класового суспільства. Соціальні прошарки і класичні критерії їхнього виділення. Етакратичний тип соціальної стратифікації радянського

суспільства. Соціально-фаховий тип стратифікації. Культурно-символічна та культурно-нормативна соціальна стратифікація суспільства.

Концепції соціальної стратифікації. Теорії соціального розшарування до становлення соціології як науки. Теорія класів К. Маркса. Критерії соціального класу. Класова свідомість. Класова солідарність. Два етапи класового конфлікту. М. Вебер: класичний етап становлення соціології нерівності. Обґрунтування соціальної стратифікації в структурно-функціональному аналізі (Т. Парсонс, Р. Мертон, К. Девіс, В. Мур). Соціальна стратифікація і соціальна мобільність П. Сорокіна. Багатомірна стратифікація. Сучасні теорії соціальних класів (Е. Райт, Дж. Голдторп, П. Бурдьє).

Виміри соціальної диференціації та нерівності. Етнічна, расова диференціація та стратифікація. Сутність і структура міжетнічних відносин. Етнічні стереотипи, дискримінація. Характер міжетнічних відносин в Україні. Гендерна нерівність. Гендерні ролі і культура. Гендерна самоідентифікація. Ієрархія фізичного простору. Соціально-поселенська структура суспільства. Міські та сільські спільноти як об'єкти соціологічного аналізу. Соціально-територіальна ієрархія в українському суспільстві.

Соціальна мобільність: поняття та напрями дослідження. Сутність соціальної мобільності. Загальна характеристика різновидів соціальної мобільності (горизонтальна і вертикальна, структурна, міжгенераційна і внутрішньогенераційна, добровільна і вимушена). Міграція. Позитивні та негативні ефекти мобільності та індивідуальному та груповому рівнях. Механізми мобільності у сучасному суспільстві. Соціально-класова мобільність і формування нових соціальних груп. Соціо професійна мобільність. Освіта як механізм соціальної мобільності. Динаміка престижу професій в оцінках населення України. Глобалізація та мобільність.

Соціальна динаміка та зміни соціальної структури. Поняття «трансформація». Чинники, що визначають масштаби, тенденції, глибину і особливості трансформації соціальної структури. Основні тенденції трансформації соціальної структури сучасного українського суспільства.

Організація діяльності соціологічних служб

Історія виникнення соціологічних служб та основні напрями їх діяльності. Етапи розвитку емпіричної соціології. Індустріальна соціологія як один з основних напрямів емпіричної соціології Заходу. Соціологічна служба як складова промислової соціології та психології праці. Об'єктивні та суб'єктивні умови розвитку промислової соціології в СРСР. Характеристика основних підходів до організації діяльності соціологічних служб. Діяльність соціологічних установ на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Загальна характеристика діяльності світових соціологічних дослідницьких центрів. Організаційна структура міжнародної соціологічної асоціації. Особливості функціонування Інституту Геллапа. Напрями діяльності Інституту демоскопії. Європейська асоціація дослідження громадської думки та ринку. Національний центр опитування громадської думки США. Національний центр соціальних досліджень NatCen. Діяльність GfK Group, GfK Ukraine. Інститут наукової інформації з суспільних наук Російської академії наук. Всеросійський центр вивчення громадської думки.

Організаційна структура діяльності соціологічних служб в Україні. Установи Академії Наук України, що здійснюють розробку загальних теоретико-методичних і галузевих соціологічних проблем: Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, Центр перспективних соціальних досліджень Міністерства праці та соціальної політики України та НАН України, Інститут соціології НАН України. Діяльність Соціологічної асоціації України. Соціологічні організації, акредитовані в САУ: Соціологічний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (м. Харків), Громадська організація «Центр «Соціальний моніторинг»» (м. Київ), Громадська організація «Український інститут соціальних

досліджень імені Олександра Яременка» (м. Київ), Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень (м. Харків), Центр науково-прикладних досліджень «СОЦІО» (м. Мелітополь). Провідні напрямки діяльності Всеукраїнської соціологічної служби.

Загальна характеристика організаційної структури соціологічної служби підприємства. Особливості реалізації діяльності соціологічної служби підприємства. Типова структура соціологічної служби: штатний соціолог, соціологічна група, соціологічне бюро, соціологічна лабораторія, соціологічний відділ. Права та обов'язки керівника соціологічного підрозділу підприємства. Посадова інструкція штатного соціолога. Призначення соціолога, що реалізується в його функціях. Специфіка роботи соціолога у різних структурних підрозділах підприємства: спеціаліст відділу зв'язків з політичними партіями та громадськими організаціями управлінсь з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю районної, міської та обласної державної адміністрації; менеджер із зв'язків з громадськістю; спеціаліст з добору персоналу; спеціаліст-консультант з маркетингу; спеціаліст з управління проектами; менеджер з реклами видань; менеджер по рекламі та рекламній діяльності тощо.

Набір, навчання та атестація працівників соціологічних служб. Ділове оцінювання персоналу. Спектр управлінських проблем, що розв'язуються завдяки діловому оцінюванню. Оцінювання працівника при прийомі на роботу. Особливості базового навчання інтерв'юера. Супровід інтерв'юерів під час виконання першого завдання. Реєстрація базового навчання інтерв'юерів, його оцінка. Особливості діяльності супервайзера, рекрутера, контролера. Атестація працівників соціологічної служби підприємства. Види атестації. Загальна характеристика етапів проведення атестації.

Соціоінженерна діяльність та соціальне прогнозування.

Соціальна інженерія як галузь прикладної науки. Об'єкт, предмет соціальної інженерії. Соціоінженерна проблематика. Становлення соціальної інженерії в якості наукової дисципліни. Чикагська школа, «рух за соціальне обстеження». Хоторнські експерименти Е.Мейо. Доктрина «людських відносин» А. Маслоу. Внесок А. Гастева, Н. Вітке у розвиток вітчизняної соціальної інженерії. Інженерна проектна (конструкторська), організаційно-технологічна, консультативно-управлінська діяльність. Поняття і особливості соціоінженерних методів. Застосування соціоінженерного досвіду у соціальному управлінні. Проблеми співвідношення теоретичних і емпіричних досліджень в соціальній інженерії.

Соціальна технологія як метод і засіб соціальної інженерії. Інноваційні особливості соціоінженерної діяльності. Етапи розробки соціальних технологій. Розробка засобів, інновація, інтервенція, культурне домінування. Основні передумови інноваційного технологічного процесу. Шляхи удосконалення інноваційних технологій. Проблеми впровадження соціальних технологій. Проблема старіння соціальних технологій. Принципи розробки і впровадження соціальних технологій: гуманістичності, інтеграції, адаптації, узгодженості дострокових і короткострокових цілей, комплексного підходу, конфіденційності соціальних технологій.

Технології прогнозування соціальних явищ та процесів сучасного суспільства. Типологія прогнозів залежно від критеріїв часу, методів, характеру об'єктів, предметів, завдань, цілей. Специфіка соціальних прогнозів. Загальна характеристика методів соціального прогнозування. Етапи соціального прогнозування. Верифікація соціальних прогнозів. Прогнози динаміки соціальної структури суспільства. Прогнозування рівня життя.

Історія соціологічної думки

Предмет історії соціології, основні етапи та напрями її розвитку. Історія соціології та соціологічна наука. Предмет вивчення історії соціології. Основні етапи історії соціології. Основні підходи до періодизації історії соціології. Значення історії соціології в структурі соціологічного знання.

Становлення та розвиток соціального знання в Стародавньому світі. Розвиток соціального знання Стародавнього світу. Основні форми донаукового відображення світу та

специфіка відтворення в них суспільних процесів. Міф і епос – найдавніші форми відображення дійсності раннього класового суспільства. Історичні передумови виникнення науки. Розвиток соціального знання про суспільство у Стародавній Індії, Китаї та античності. Специфіка виникнення та розвиток протосоціології в Древній Греції та Римі.

Соціальне знання епохи Середньовіччя. Соціальне вчення раннього християнства. Масові еретичні рухи. Теософія А. Блаженного. Соціальна доктрина Ф. Аквінського. Вчення М. Падуанського. Гуманізм А. Данте, Ф. Петраркі, Л. Бруні та ін.

Протосоціологічні погляди епохи Відродження. Значення творчості гуманістів епохи Відродження для розвитку соціального пізнання. Концепція соціального утопізму Ф. Бекона. Нові уявлення про людину та її світ у творчості Т. Мора, Т. Кампанелли, Н. Макіавеллі. Ідеї церковних реформаторів М. Лютера та Ж. Кальвіна.

Соціальні вчення Нового часу. Формування натуралістичної парадигми. Соціальна концепція Т. Гоббса. Теорія лібералізму Дж. Локка. Соціальні вчення Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо.

Передумови виникнення соціології у першій половині XIX ст. Соціально-економічні та теоретичні передумови становлення соціології як науки. Криза традиційного суспільствознавства. Наука про людину А. Сен-Сімона.

Соціологічний позитивізм О. Конта. Поняття «позитивної науки» і класифікація наук О. Конта. Методологічні установки соціології О. Конта: принцип цілісності; принцип еволюціонізму; принцип функціоналізму. Соціальна статика як дослідження соціального порядку, умов існування та законів функціонування суспільства. Соціальна динаміка як дослідження соціальних процесів та змін у суспільстві, дослідження законів розвитку. О. Конт про методи соціологічного дослідження суспільства: метод спостереження, експериментальний метод, зрівнювальний та історичний метод.

Натуралістичні напрямки в соціології. Поняття еволюції. Принципи вчення Г. Спенсера про соціальну еволюцію: процес росту, інтеграції та диференціації суспільства. Еволюційна модель Г. Спенсера, рівні соціального розвитку. Предмет соціології Г. Спенсера, розмежування історії та соціології. Методологічні принципи вивчення суспільства: органіцизм. Ідеї органіцизму у працях П. Лілієнфельда, О. Строніна, А. Шеффле та ін. Соціал-дарвіністські теорії У. Беджгота, Л. Гумпловича, У. Самнера та ін.

Географічна школа в соціології. Т. Бокль про значення географічного фактору в історії суспільства. Л. Мечніков про значення гідрологічного фактору для розвитку людської солідарності та кооперації. Політична географія Ф. Рацтеля.

Психологічний напрямок в соціології. Психологічний еволюціонізм Л. Уорда. Цикл соціальної причинності в теорії Ф. Гіддінгса. Інстинктивізм У. Мак-Дугала. Теорія наслідування Г. Тарда. Психологія народу і мас Г. Лебона. Інтеракціонізм Ч. Кулі. Психоаналіз З. Фрейда.

Історичний матеріалізм К. Маркса і Ф. Енгельса. Розвиток капіталістичних відносин і соціальні зміни у західноєвропейських суспільствах кінця XVII- першій половині XIX ст. Доктрина матеріалістичного розуміння історії. К. Маркс про відчуження праці і приватну власність як його причину. Дослідження Ф. Енгельса про становище робітничого класу в Англії. Оцінка К. Марксом ідей О. Конта. К. Маркс про економічні відносини як базис права, політики, духовного життя. Динаміка розвитку продуктивних сил та виробничих відносин. Економічний детермінізм марксизму. Поняття економічної суспільної формації. Типи економічних суспільних формацій. Марксистське вчення про соціальний прогрес і еволюціоністські концепції суспільного розвитку. К. Маркс про ідеологію як неадекватну форму класової свідомості. Розвиток соціологічних ідей К. Маркса і Ф. Енгельса послідовниками марксизму. Дискусії про марксизм у сучасній соціології.

Внесок Е. Дюркгейма в розвиток соціологічної думки. Соціологія Е. Дюркгейма: онтологічний та методологічний принципи. Соціальний реалізм Е. Дюркгейма. Поняття соціальної реальності та соціального факту, її специфіка. Предмет та метод соціології.

Суспільство як система соціальних фактів. Види соціальних фактів. Поняття колективної свідомості. Класифікація фактів колективної свідомості. Морфологічні факти та їх види. Соціологія конкретних суспільних форм. Типи суспільства. Механістична та органічна солідарність. стадія розвитку суспільства та його соціальні структури. Органічна стадія Аномія суспільства. Види самогубств. Нормальне й патологічне. Взаємодія суспільства та індивіда.

Формальна соціологія Г. Зіммеля та Ф. Тьонніса. Філософські та методологічні принципи концепції Г. Зіммеля. Вчення про соціальну диференціацію. Соціологія культури Г. Зіммеля. Протиставлення Г. Зіммелем методологічного та онтологічного, формального та змістовного підходів до вивчення соціальних проблем суспільства. Суспільство та індивід. Вчення Г. Зіммеля про соціальний конфлікт. Особливості підходу до розуміння суспільства Ф. Тьонніса. Види суспільств.

Розуміюча соціологія М. Вебера. Розуміння як категорія соціологічної теорії. Теорія раціоналізації М. Вебера, основні принципи. Предмет соціології. Категорія «соціальної дії», її найважливіші характеристики. Індивід як суб'єкт соціальної дії. Види соціальної дії. Вчення М. Вебера про владу. Теорія раціоналізму. Соціологія релігії М. Вебера.

Особливості формування і розвитку соціології в Україні. Про необхідність перегляду ідеологічних, методологічних і концептуальних підходів в дослідженні соціологічної думки на Україні. Соціальна проблематика в духовній спадщині Київської Русі. Розвиток соціальних ідей доби козацтва. Просвітництво в Україні. Розвиток національно-визвольної ідеології в Україні ХІХ ст. Значення програмних документів Кирило-Мефодіївського братства.

Українська соціологічна думка другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Соціальні погляди М. Костомарова. Соціологічні проблеми у творчості О. Потебні. Політична соціологія М. Драгоманова. Соціологічні погляди І. Франка. Генетична соціологія М. Грушевського. Діяльність Українського соціологічного інституту. Соціологічна концепція М. Шаповала. Соціологія політики В. Липинського. Соціологічні погляди Б. Кістяківського.

Становлення і розвиток соціологічної науки в Росії. Соціологічна проблематика в російській історичній, філософській та економічній науці. Питання соціології в російській періодиці другої половини ХІХ ст. Натуралістичний напрямок в російській соціології. Географічна соціологія Л. Мечнікова. Органіцизм О. Строніна та П. Лілієнфельда. Соціологічні теорії російського народництва (П. Лавров, М. Михайловський та ін.). Психологічна соціологія (Н. Карєєв, М. Коркунов). Марксистська соціологія в Росії (Г. Плеханов, В. Ленін,).

Емпіричні соціальні обстеження в ХІХ ст. А. Кетле про статистичні закономірності соціальних явищ. Поняття «середньої людини» як інтегральної суми статистичних соціальних показників. Прогнозування А. Кетле злочинності. Розвиток масових соціальних обстежень. Дослідження сімейних бюджетів Д. Девіса в Англії. Соціальні обстеження Л. Віллерме. Емпіричні дослідження Ф. Ле-Пле. Бюджетний закон Е. Енгеля та його значення для соціології. Вивчення громадської думки в США.

Діяльність чиказької соціологічної школи. Основні представники та проблематика Чиказької соціологічної школи. Діяльність А. Смолла. Урбанізація як основна дослідницька проблема. Р. Парк про відмінність між поняттям територіальної спільноти і суспільства. Дослідження соціальної структури і соціальних змін у працях Р. Лінда і Х. Лінд. Дослідження соціальних проблем в роботах Л. Вірта. Біографічний метод і його використання у праці У. Томаса і Ф. Знанецького «Польський селянин в Європі і Америці».

Теорії наукового менеджменту. Класична школа «наукового менеджменту» (Ф. Тейлор, Г. Гант, А. Файоль та ін.). «Гуманістичний виклик» тейлоризмові і формування доктрини «людських відносин», ідетодологічні засади і етапи здійснення Хоторнських експериментів. Е. Мейо, Ф. Ретлісбергер та Е. Діксон про явища «праці з прохолодою» та «групового тиску». Концепції трудової мотивації А. Маслоу і Ф. Херцберга. Теорія непрацюючого класу Т. Веблена. Класичні ідеї індустріального суспільства Р. Арона і У. Росту.

Інтегральна соціологія П. Сорокіна. Загальна характеристика соціології П. Сорокіна. Вчення про статистику суспільства: основні соціальні структури, рівні суспільства. Поняття, види стратифікації суспільства. Соціальна стратифікація суспільства. Економічна стратифікація. Поняття флуктуації. Вчення про соціокультурну динаміку суспільства. Вчення П. Сорокіна про цивілізації. Соціокультурний розвиток та проблеми глобалізації світу. Значення соціології П. Сорокіна для розвитку американської та сучасної соціології.

Розвиток німецької соціологічної думки 1920-1960 рр. Наукова програма Франкфуртського інституту соціальних досліджень. Діяльність Франкфуртської соціологічної школи. Ідея «критичної теорії» М. Хоркхаймера. Соціологія культури А. Вебера і Ф. Фіркандта. Психологія західної цивілізації у працях Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромма. Соціологія культури К. Маннгейма. Теорія класів і класового конфлікту Р. Дарендорфа. Теорія комунікативної дії Ю. Хабермаса.

Функціональний та структурно-функціональний напрямки в соціології. Т. Парсонс - засновник інституціональної школи структурно-функціональної соціології. Соціальна дія людини як система, яка самоорганізується; її специфіка; символічність, нормативність, волюнтаристичність. Проблематика соціальних змін. Функціоналізм і теорія середнього рівня Р. Мертон. Особливості функціоналізму Р. Мертона. Функції та дисфункції. Внесок школи французького структуралізму (М. Леві-Стросс, М. Фуко) і сучасний розвиток структурно-функціонального методу.

Теорії конфлікту в сучасній соціології. Історико-культурні та ідеологічні фактори формування конфліктного підходу. Теоретико-методологічні засади конфліктології. Діалектична теорія конфлікту: теорії класів і класового конфлікту Р. Дарендорфа. Функціональність конфлікту в теорії Л. Козера. Розуміння конфлікту Е. Райтом.

Теоретичні джерела феноменологічної соціології. Е. Гуссерль і А. Бергсон про переживання часу і «життєвий світ». Обґрунтування принципів феноменологічної соціології у праці А. Шюца. Принцип суб'єктивної інтерпретації у соціальному пізнанні. Розвиток ідей феноменологічної соціології в роботі П. Бергера і Т. Лукмана «Соціальне конструювання реальності». Етнометодологія - найбільш впливовий сучасний різновид феноменологічної соціології. Обґрунтування основних ідей етнометодології в роботах Г. Гарфінкеля. «Драматургічний підхід» І. Гоффмана.

Неофункціоналізм як напрямок соціологічної теорії. Концепція логіки соціологічного знання Дж. Александера. Розробка теорії соціальної дії Р. Мюнхом. Неофункціоналізм і теорії соціокультурної модернізації. Сучасні теорії модерного і постмодерного суспільства. Критика Ю. Хабермасом функціоналізму. Ю. Хабермас про співвідношення між «системою» і «життєвим світом».

Технократизм в сучасній соціології. Теорія постіндустріального суспільства Й. Масуди. Концепція інформаційного суспільства З. Бжезинського. Теорія хвильового розвитку Е. Тофлера. Концепція інформаційного суспільства Д. Белла. Ієрархічна структура суспільних відносин за Т. Вебленом.

Новітні напрямки розвитку соціологічної теорії. Функціональний аналіз і системна теорія Н. Лумана. Теорія структурації Е. Гідденса. Висновки і перспективи розвитку соціології кінця ХХ ст. Теорія соціального простору П. Бурдьє. Теорія соціальних змін П. Штомпки.

Економічна соціологія і маркетинг

Економічна соціологія як наука, її предметна сфера та функції. Об'єкт та предмет економічної соціології. Рівні соціологічного пізнання: теоретичний та емпіричний, їхній статус у становленні економічної соціології. Економічна соціологія в системі соціальних наук. Структура та функції економічної соціології. Основні відмінності соціологічного та економічного підходів до вивчення економічного життя (Н. Смелсер, Р. Сведберг, М. Грановеттер, П. Вайзе та ін.). Упорядкування «старої» та «нової» економічної соціології В. Радаєвим.

Економічна поведінка як соціологічна проблема. Адаптивна поведінка, підприємницька поведінка, протестна та партнерська економічна поведінка. Комерційна поведінка та її функції. Дистрибутивна (розподільча) поведінка. Виробнича поведінка. Сутність економічної культури. Економічна ментальність як індивідуально-психологічна структура особистості у сфері економічної (господарської) життєдіяльності суспільства.

Поняття та сутність маркетингу. Маркетингові дослідження. Споживча поведінка, її моделі.

Соціологія політики

Становлення соціології політики як науки. Соціологія політики: предмет, методи, парадигми. Політика та влада як соціальні феномени. Держава як центральний елемент політичної системи. Концептуалізації політичного простору. Стратифікація політичного простору. Суб'єкти політики. Механізми функціонування політичної сфери. Еліти: функціонування і дослідження. Соціологічне дослідження політичного лідерства. Групи інтересів, соціальні рухи та «третій сектор». Етноси і політика. Політика і релігійні групи.

Політика як соціальне явище та методи дослідження політичного життя. Політичні ідеології: феномен, історія та тенденції сучасного розвитку. Форми вияву і вивчення масової політичної свідомості. Форми і фактори політичної участі. Специфіка політичного вибору, його вивчення. Методика проведення exitpoll. Крос-національні компаративні дослідження у галузі соціології політики. Тенденції розвитку українського суспільства у політичній сфері.

Етносоціологія

Методологічні аспекти вивчення етнічних спільнот. Основні етносоціологічні концепції, теорії походження етносу і нації, їх типологізації. Категоріально-термінологічна база етносоціології: «етнос», «нація», «народ», «раса», «етнічна група», «етнографічна група», «етнічна меншина». Методологія та методика етносоціологічного дослідження. Генеза етносоціології. Теоретичні витoki: структуралізм, культурна антропологія, психологізм, функціоналізм, історична школа. Етнопроблематика в соціології постмодерну. Дослідження етнічних проблем у вітчизняній гуманітарній науці. Етапи становлення та основні школи сучасної української етносоціології.

Поведінкові й комунікаційні стратегії міжетнічних відносин. Структура міжетнічних стосунків. Соціально-інституціональні, міжгрупові та особистісні рівні стратегій міжетнічної взаємодії. Міжетнічна комунікація, фактори та поведінкові моделі. Соціально-психологічні фактори та їх вплив на визначення поведінкових стратегій. Ксенофобія та толерантність. Етноцентризм та етнофобія як соціально-психологічні установки. Етнокультурний шок. Етнонаціональні протиріччя та конфлікти, їх типологія, учасники та суб'єкти. Етносоціальний конфлікт: структурні, функціональні, соціальні, демографічні, політичні, економічні, аксіологічні, релігійні, психологічні чинники.

Соціологія особистості

Соціологія особистості: поняття та соціологічні концепції її дослідження. Сутність поняття «особистість». Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Методи вивчення особистості. Основні соціологічні теорії особистості. Соціалізація особистості. Агенти й інститути, чинники, форми та механізми соціалізації. Соціальна адаптація: індикатори та етапи. Діалектика взаємозв'язку соціалізації та адаптації. Основні сфери становлення особистості. Ідентифікація. Соціологічні підходи до визначення ідентичності. Індивідуальна, соціальна та групова ідентичності. Самореалізація та самовизначення.

Соціальна структура особистості. Шляхи взаємодії особистості і суспільства. Варіанти структурування особистості. Розвиток особистості як процес зміни та удосконалення. Роль спадковості в розвитку особистості. Інтеріоризація й екстеріоризація. Життєвий простір та життєвий шлях особистості. Соціальна типологія особистості. Активність особистості як форма вияву її індивідуальності, діяльність і поведінка. Соціальний статус особистості, теорія соціальних ролей. Соціальний контроль як механізм соціальної регуляції поведінки особистості. Соціальні відхилення та девіантна поведінка. Спосіб життя та життєва позиція.

Стиль життя як система практик. Якість життя. Сенс життя як світогляд особистості.

Дослідження соціальних уявлень в соціології. Визначення поняття «соціальні уявлення» та його компоненти. Функції та структура соціальних уявлень. Погляди Е. Дюркгейма та С. Московічі на соціальні уявлення. Зміст ядра соціальних уявлень у народів та груп. Зв'язок між соціальними уявленнями та поведінкою. Соціальні уявлення та засоби масової інформації.

Вивчення цінностей в Українській соціології: методи дослідження та результати. Поняття цінностей в соціологічній науці. Методи вивчення цінностей: шкала М. Рокіча та Ш. Шварца. Цінності як ядро формування особистості. Модель отримання цінностей індивідом. Участь України в Міжнародному дослідженні цінностей.

Соціологія сім'ї

Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні особливості сімей. Принципи типологізації сімей. Функції сім'ї (суспільні та індивідуальні). Умови життя сімей. Типологія теоретичних підходів до вивчення сім'ї в соціології. Мікросоціологічні теорії: еволюційна теорія (Л. Морган і Ф. Енгельс); структурно-функціоналістична парадигма (Е. Дюркгейм, Т. Парсонса, К. Девіс); конфліктологічна та феміністська теорії. Макросоціологічні: етнометодологія, теорія обміну, психоаналіз, символічний інтерекціоналізм. Етапи історичного розвитку сім'ї як соціального інституту. Патріархальна теорія виникнення сім'ї. Погляди Й. Бахофена, Дж. Мак-Леннана. Соціобіологічні теорії про походження шлюбу та сім'ї. Теорія сексуального договору.

Стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні. Соціально-психологічні та соціально-економічні проблеми сім'ї. Політика держави стосовно сімей. Стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні. Сімейні зміни, сімейна дезорганізація, криза сім'ї. Соціальні проблеми сім'ї, сімейна політика, соціальний захист, соціальна підтримка сімей. Демографічна політика.

Соціологія менеджменту (управління)

Соціологія управління як наука. Об'єктивні передумови підвищення інтересу до наукового знання про систему управління. Об'єкт, предмет та задачі соціології управління. Функції та методи соціології управління. Місце соціології управління в системі наук про управління. Історія становлення та розвитку соціології управління: Ф. Тейлор, А. Файоль, М. Вебер, Е. Мейо, Ф. Герцберг, Р. Лайкерт, Р. Блейк, Д. Мак Грегор, У. Оучі та ін. Вітчизняна соціологія управління (українська, радянська, російська). «Менеджерська революція» (Дж. Бернхем) та її значення для соціального управління.

Управління під соціальним кутом зору. Соціальна природа управління. Організації та управління: взаємний зв'язок. Операціоналізація базових понять управління та організації: К. Маркс, Ч. Барнард, П. Друкер.

Соціальна система як об'єкт вивчення у соціології управління, її основні компоненти. Сутність процесу управління. Соціальне управління. Співвідношення понять «управління», «менеджмент», «адміністративна система». Відносини управління. Поняття та сутність менеджменту. Родові ознаки менеджменту (за Г. Нікіфоровим). Основні сфери застосування менеджменту в організації.

Поняття організаційної та управлінської культури в соціології менеджменту. Сутність, структура, механізм формування, рівні та прояви організаційної культури. Класифікації організаційних культур у науковій літературі. Національно-історичні, цивілізаційні фактори та особливості організаційних культур: США, Східна Азія, європейські регіони та країни, Росія, Україна. Типологія Г. Хофштеде. Японська модель організаційної культури. Порівняння патерналістської, адміністративно-бюрократичної та підприємницької культури.

Соціологія праці та зайнятості населення

Соціологія праці: об'єкт, предмет, функції. Особливості соціологічного підходу до вивчення праці. Праця як вид соціальної діяльності. Роль праці в становленні людини та

суспільства. Соціальна сутність і функції праці. Форми праці: фізична та розумова, репродуктивна та творча, проста та складна, некваліфікована та кваліфікована, виконавська та управлінська, регламентована та самоорганізована. Трансформація праці в постіндустріальному суспільстві.

Зміст, структура і соціальні характеристики процесу праці. Поняття «праці» та підходи до його визначення (семантичний, діяльнісно-аналітичний, порівняльний). Соціологічне визначення праці. Процес праці та його компоненти (предмет праці, засоби праці, результат праці). Основні характеристики процесу праці (зміст праці, характер праці, умови праці, організація праці). Функції праці. Відчуження праці. Сучасні форми відчуження праці. Гуманізація праці. Порівняльний аналіз понять «праця» та «робота». Зміст індивідуальної праці. Суспільний розподіл праці та соціальна структура суспільства. Елементи умов праці. Ставлення до праці як найважливіша ознака характеру праці.

Мотивація та стимулювання трудової діяльності. Мотивація праці (трудової діяльності). Класичні теорії мотивації праці у західній соціології (теорія ієрархії потреб А. Маслоу, двофакторна теорія мотивації Ф. Херцберга, теорії потреб К. Альдерфера, Д. Макклелланда, процесуальні теорії В. Врума, С. Адмса та ін.). Стимулювання трудової діяльності. Співвідношення стимулів і мотивів трудової діяльності. Чинники, що впливають на ефективність стимулювання.

Трудовий колектив як соціальна спільнота та соціальна організація. Поняття та сутність трудового колективу, відмінність його юридичного та соціологічного тлумачення. Трудовий колектив як соціальна організація й соціальна спільнота. Група і колектив. Достатні та якісні ознаки трудового колективу. Структура й функції трудового колективу. Розподіл ролей у трудовому колективі. Розвиток трудового колективу під кутом зору набуття якісних ознак, фактори впливу на цей процес.

Згуртованість як основна якісна ознака трудового колективу. Фактори згуртованості: спільна праця, соціально-психологічний клімат, спільні цінності, самоврядування та демократичне керівництво тощо. Колективна мотивація й стимулювання колективної праці.

Соціально-психологічний клімат у колективі, фактори впливу та прояви. Сприятливий та несприятливий клімат. Соціальний контроль в сфері праці.

Зайнятість населення в контексті життєдіяльності суспільства. Сутність та суспільне значення зайнятості населення. Операціоналізація базових понять: “економічно активне / неактивне населення”, “зайнятість”, “безробіття” тощо.

Економічні аспекти зайнятості. Зайнятість як форма відповідності пропозиції робочої сили на ринку праці попиту на неї. Соціальне значення зайнятості: працевлаштування та участь людей у суспільному виробництві як соціальна потреба. Чинники впливу на зайнятість: економічні, соціальні, демографічні, соціокультурні, історичні та ін. Вплив трудової мотивації на зайнятість.

Форми і види зайнятості. Концептуальні засади якісних характеристик зайнятості. Формування сучасної концепції зайнятості населення.

Ринок праці: дефініція та операціоналізація базових понять. Широке і вузьке тлумачення ринку праці. Проблематика ринку праці: наймання робочої сили, працевлаштування, заробітна плата. Функції ринку праці. Сегментація ринку праці за різними ознаками: кваліфікаційна, галузева та ін. Зайнятість населення в контексті ринку праці.

Соціологія освіти

Соціологія освіти як наука: об'єкт, предмет та характеристика її складових частин. Дисциплінарний статус та основні етапи становлення і розвитку соціології освіти. Проблематика соціологічних досліджень освіти у радянській соціології та сучасній українській соціології: традиції та інновації. Сучасна західна соціологія освіти як відображення зміни ролі освіти у постіндустріальному суспільстві. Категорія освіти та її соціологічні інтерпретації. Соціальна система освіти та її різновиди в сучасних суспільствах. Е. Дюркгейм як один з засновників соціології освіти, основні положення його концепції.

Функціональний і конфліктологічний підходи в соціології освіти (Т. Парсонс, М. Вебер, К. Маркс). Основні концепції зарубіжної соціології освіти ХХ ст. (П. Сорокін, Т. Веблен, Дж. Дьюї). Концепція «культурної реконверсії капіталу» (П. Бурдьє, Ж. Пассерон). Найвпливовіші концепції сучасної соціології освіти (за Е. Гіденсом). Соціологія освіти в Україні. Концепція соціології освіти О. Якуби.

Освіта як соціальний інститут. Функції освіти в суспільстві: теоретичні підходи до їх інтерпретації. Структурні та функціональні зміни в інституті освіти в сучасних суспільствах. Інституційні конфлікти в системі освіти: прояви та теоретичні підходи до інтерпретації. Якість освіти: поняття, фактори, способи соціологічного вимірювання. Реформаційні процеси в системі освіти України. Реформування дошкільної освіти. Реформи загальної середньої освіти. Реформи вищої освіти. Реформування післядипломної освіти. Національне виховання як вектор освітніх реформ. Багатоступенева система освіти. Концепція неперервної освіти. Освіта й нові комунікаційні технології. Дистанційна освіта. Соціологічні аспекти розвитку приватної освіти в сучасній Україні.

Соціологія культури

Предметне та проблемне поле соціології культури. Соціологія культури як спеціальна соціологічна теорія. Її виникнення, становлення, об'єкт, предмет і завдання. Місце соціології культури в системі соціологічного знання. Специфіка соціологічного підходу до вивчення та регуляції культурної сфери. Основні підходи до визначення феномену культури: антропологічний, соціологічний, філософський. Функції соціології культури. Культурологічні погляди Д. Віко. Морально-антропологічні проблематика культури в німецькому Просвітництві. Соціологічна інтерпретація культурних феноменів у творчості О. Конта та Г. Спенсера. Культурологічні концепції Е. Дюркгейма, В. Парето, Г. Зімеля. Марксистське розуміння культури. Культурологічна концепція О. Шпенглера. Теорії цивілізацій О. Тойнбі. Критерії прогресу культури у творчості П. Сорокіна. Соціально-культурологічні погляди К. Мангейма, А. Вебера, В. Шубарта.

Культура як соціальний феномен. Соціологічне вивчення культури. Загальна характеристика різновидів культури. Структурні компоненти соціокультурних процесів і явищ: цінності, норми і значення. Цінності, норми і значення як об'єкти соціокультурної взаємодії різних суб'єктів культури (між собою, між суб'єктами і об'єктами). Особистісна та локальна система цінностей. Соціальна система цінностей. Ціннісні орієнтації і поведінка людей. Інтереси, потреби, переваги, симпатії і антипатії. Проблема ціннісно-сміслового вибору. Різноманітні типи соціокультурної нормативності: стандарти, зразки (еталони) і шаблони. Норми соціальні, політичні, художньо-естетичні, стильові, побутові. Ритуали і ритуалізм. Соціальні інститути і ритуали. Типи ритуалів: магичні, релігійні, календарні, споріднення, інтенсифікації, стратифіковані, запобігання, презентації, переходу. Функції ритуалів. Міфологічна та сучасна символізація. Міф як життєва реальність.

Соціологія релігії

Соціологія релігії як галузь соціологічного знання. Методологічні принципи та методи соціології релігії. Релігія як елемент соціальної системи. Проблема визначення поняття «релігія». Функції релігії. Соціологія релігії в системі соціогуманітарних знань. Концепції релігії ХІХ ст. (О. Конт, Г. Спенсер). Класичні теорії релігії (Е. Дюркгайм, М. Вебер). Функціональні та соціально-антропологічні теорії (Б. Маліновський, А. Редкліф-Браун). Марксистська та неомарксистська теорія (К. Маркс, О. Мадуро). Функціональні та структурно-аналітичні теорії релігії (Т. Парсонс, Дж. Йінгер). Сучасні концепції релігії (Р. Белла). Розгляд світових релігій в соціологічній перспективі.

Релігія як предмет соціологічного аналізу. Типи релігійних організацій (церква, деномінація, секта). Секуляризація та сучасні релігійні тенденції. Релігія як символічна система. Релігія і магія. Релігія, соціальна мобільність та стратифікація. Гендерні аспекти релігії. Особливості релігії в пострадянському суспільстві.

Соціологія девіантної поведінки

Девіантна поведінка як предмет соціологічного аналізу. Соціологія девіантної поведінки як галузева соціологічна теорія: об'єкт, предмет, функції. Поняття соціальної норми, соціального відхилення (девіації), соціальної деформації, соціальної кризи. Типові прояви девіантної поведінки. Девіантна та делінквентна поведінка. Якісні та кількісні методи дослідження девіантної поведінки в соціології, їх специфіка та можливості.

Характеристика теорій та концепцій девіантної поведінки. Девіантна поведінка та соціальний контроль (Г. Тард, Р. Парк). Функціональний та конфліктний підходи до соціального контролю. Біологічне, психологічне та культурологічне пояснення девіації (Ч. Ломброзо, У. Шелдон, З. Фрейд, Е. Фромм, Т. Селлін, У. Міллер). Соціологічний аналіз причин девіантної поведінки. Теорія аномії Е. Дюркгейма та її послідовники (К. Шоу, Г. Маккей, Т. Хірші та ін.). Теорія аномії Р. Мертона. Трактовка девіантної поведінки в теоретичній концепції Т. Парсонса. Трактовка аномії з позиції теорії конфлікту (К. Маркс, Р. Дарендорф, О. Турк). Теорії культурного переносу: теорія наслідування Г. Тарда та теорія диференціальної асоціації Е. Сазерленда. Теорія стигматизації (Е. Лемерт, Г. Беккер, І. Гофман).

Паблік рілейшнз

Зв'язки з громадськістю (паблік рілейшнз) як предмет соціологічної науки. Сутність та основні підходи щодо паблік рілейшнз: класифікація визначень. Проблема визначення паблік рілейшнз: ідеалістичні та прагматичні визначення.

Суспільно важливі функції паблік рілейшнз: концепція суспільних зв'язків та їх регулювання.

Паблік рілейшнз як особлива функція управління організацією будь-якого рівня й профілю діяльності. Цільова спрямованість та коло основних завдань паблік рілейшнз для організації. Базові поняття паблік рілейшнз. Типові цілі й засоби паблік рілейшнз. Вихідна структура PR-діяльності: загальні принципи побудови та оцінки ефективності. Суб'єкт-об'єктні відносини PR-менеджменту. Роль паблік рілейшнз у конкурентній боротьбі.

Паблік рілейшнз та суміжні дисципліни: маркетинг, реклама, пропаганда, журналістика.

Стратегії паблісіті, позиціонування / розкрутки, іміджмейкінгу, репутації, довіри. Питання співвідношення цілей та засобів, етики у паблік рілейшнз.

Громадськість та громадська думка як об'єкт паблік рілейшнз. Громадськість та громадська думка – основний об'єкт в PR-діяльності. Поняття громадськості. Публічність та суб'єктність у соціальних взаємодіях – дві основні ознаки громадськості. Співвідношення понять громадськість та аудиторія. Типологія груп громадськості для типової організації. Сприятливе ставлення громадськості та суспільна підтримка діяльності організації як стратегічна мета паблік рілейшнз; функції паблік рілейшнз в контексті відносин “організація–громадськість”. Типологія груп громадськості. Внутрішня та зовнішня громадськість. Особливості PR-зв'язку з різними групами громадськості. Мінімальний набір знань про аудиторію, що необхідні для формування PR-стратегії.

Теорія масової свідомості. Громадська думка як виражена самосвідомість суспільства та різних соціальних груп. Управління громадською думкою в контексті PR-діяльності. Сприятлива громадська думка як фактор успіху та конкурентоздатності організації. Двоступенева модель комунікації П. Лазарсфельда, «лідери думки» (“opinion leaders”).

Конкурентна боротьба за вплив на громадську думку та контроль над нею. “Чорний піар” в контексті боротьби з конкурентами. Проблема маніпулятивного впливу PR-заходів на громадську думку, масову свідомість та поведінку людей.

Зв'язки зі ЗМІ у паблік рілейшнз. Зв'язки зі ЗМІ (медіарілейшнз) як складова паблік рілейшнз. Принципи налагодження роботи зі ЗМІ. Усвідомлення потреб преси. Психологічні особливості журналістів. Поняття інформаційного приводу. Типи засобів масової інформації та особливості PR-зв'язків з ними. Особливості використання техніко-технологічних характеристик ЗМІ у PR-роботі щодо управління спрямованою комунікацією. Контрольовані і неконтрольовані засоби масової інформації. Чутки як особливий інструмент PR. Правила

роботи ПР-фахівців зі ЗМІ та їхніми представниками

Технології управління інформацією, створення новин і робота зі ЗМІ: інформаційні друковані матеріали (бекграундер, інформаційний листок, папка для преси; видання про організацію; прес-реліз; медіа-кіт; кейс-історія; факт-лист, авторська стаття, заява для преси; брошури, плакати, буклети, проспекти та ін.).

Методологія та методи соціологічних досліджень

Методологія, її рівні і функції у здійсненні та організації соціологічного пізнання. Поняття методології. Рівні методології: філософський, загальнонауковий, соціально-науковий. Функції методології: аналітична, критична, конструктивна. Види методологічного аналізу: аналіз принципів пізнання, онтологічні проблеми соціологічного пізнання, аналіз теоретичних і емпіричних аспектів пізнання, аналіз понять, проблем, теорій. Логіка наукового дослідження.

Характеристика підходів загальнонаукової та соціологічної методології. Історичний та систематичний підходи. Структурно-функціональний, системно-генетичний та системно-діяльнісний підходи. Парадигми сучасного соціологічного знання. Мультипарадигмальний характер соціології. Інтегративні парадигми в соціології.

Використання методів наукового пізнання. Сутність поняття «метод». Методи наукового пізнання. Загальні методи: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); методи, що використовуються як теоретичному, так і на емпіричному рівні (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін.); методи теоретичного рівня дослідження (систематизація, узагальнення тощо). Спеціальні, логіко-аналітичні, візуальні, експериментально-ігрові, інтуїтивні методи.

Соціальна дійсність та соціологічне пізнання. Соціальна дійсність як специфічний об'єкт соціологічного пізнання. Специфіка соціальних законів та детермінізму. Форми пізнання соціальної дійсності: поза наукова, наукова, ненаукова. Структура соціологічного пізнання соціальної дійсності. Основні онтологічні орієнтації в соціології (соціологічний реалізм та номіналізм). Розуміння соціального факту, соціальна дія як одиниця вимірювання в соціологічному дослідженні. Способи виявлення закономірностей і фактів соціальної дійсності. Основні методологічні схеми в соціології. Роль метода в соціологічному пізнанні. Теорія як метод у соціологічному дослідженні. Теоретичне та емпіричне пізнання. Особливості емпіричного рівня соціологічного знання.

Логіка проведення та етапи соціологічного дослідження. Підготовчий чи підготовно-організаційний етап (перед програмне вивчення проблеми, складання та затвердження робочого плану дослідження, розробка та затвердження програми дослідження, підготовка інструментарію та його випробування, складання програми обробки даних). Польовий етап (збирання та обробка інформації). Етап інтерпретації та узагальнення зібраних даних. Впровадження одержаних результатів у практику.

Види соціологічних досліджень, їх специфіка, принципи проведення і можливості. Типи соціологічних досліджень: за метою (теоретичні, емпіричні); за способом забезпечення репрезентативності (суцільне, монографічне, вибіркоче); за масштабом дослідження (міжнародне, загальнонаціональне, регіональне, галузеве, локальне); за глибиною вивчення (розвідувальні, аналітичні, описові); за частотою проведення (повторне, разове, моніторингове). Особливості організації соціологічного дослідження. Специфіка методики та етапів розгортання прикладного соціологічного дослідження. Можливості соціологічного дослідження. Проблема вибору дослідницької стратегії. Порівняльні дослідження в соціології.

Програма конкретного соціологічного дослідження. Функції та структура ескізу проекту соціологічного дослідження. Проект дослідження. Стратегічний план соціологічного дослідження. Поняття програми соціологічного дослідження. Структура програми. Методологічна частина програми. Постановка проблеми: дві сторони – гносеологічна та предметна. Поняття проблемної ситуації. Рівні виявлення соціальних проблем. Вимоги до

висування проблем. Поняття предмета та об'єкта соціологічного дослідження. Мета соціологічного дослідження: теоретичні й прикладні. Завдання соціологічного дослідження: основні і не основні. Інтерпретація основних понять – логічний аналіз, всебічне пояснювання їх змісту і структури. Емпірична інтерпретація понять. Операціональні поняття. Етапи інтерпретації. Попередній системний аналіз предмета і об'єкта дослідження як цілісності: як елемент більш широкої соціальної системи; як структурну одиницю, яка включає взаємодіючі елементи. Схема розглядання факторів, що впливають на предмет: загальні та специфічні; прямі та опосередковані; об'єктивні й суб'єктивні. Формулювання гіпотез. Поняття наукової гіпотези. Види гіпотез, умови їх побудови. Перевірка гіпотез. Взаємозв'язок методологічного та процедурного розділів програми соціологічного дослідження.

Побудова гіпотез у соціологічному дослідженні. Визначення гіпотези. Логіка і роль гіпотези. Вимоги до формулювання гіпотез. Якісні параметри гіпотези: загальність, складність, передбачуваність, перевірка, стійкість, комунікативність та ін. Види гіпотез.

Організація діяльності, особливості базового навчання інтерв'юерів. Структура соціологічної служби, дослідницького центру, соціологічної лабораторії. Основи створення та управління творчим колективом соціологів. Посадові обов'язки працівників соціологічної служби. Поняття постійної мережі інтерв'юерів, організація цієї мережі. Набір інтерв'юерів. Вимоги до знань та вмінь інтерв'юерів. Особливості базового навчання інтерв'юера. Супровід інтерв'юерів під час виконання першого завдання. Реєстрація базового навчання інтерв'юерів, його оцінка. Поняття польової соціологічної лабораторії і проблеми організації її роботи. Етапи діяльності лабораторії. Діяльність бригадира, його задачі. Підготовка інструкцій до польових документів. Мобілізація виконавців та контроль за діяльністю. Етичний кодекс соціолога і етика інтерв'юера.

Застосування методів соціологічного дослідження у маркетингу. Цілі та завдання маркетингового дослідження. Аналітичний огляд ринку, окремих його галузей і сегментів. Аналіз торгової марки. Аналіз споживчих переваг і прогнозування попиту. Вивчення конкурентного середовища: аналіз конкурентів, рекомендації з вибору партнерів/постачальників. Аналіз стратегії просування продукту: реклама, стимулювання збуту.

Особливості проведення електоральних соціологічних досліджень. Базові соціологічні дослідження передвиборчої ситуації. Соціологічне забезпечення виборчої кампанії. Основні компоненти електоральних досліджень. Вибори та референдум як різновиди суцільного опитування громадської думки. Сутність методу «опитування на виході». Методичні особливості організації та проведення exit-poll. Формування вибіркової сукупності. Розміщення точок опитування. Рекомендації WAPOR щодо проведення exit-poll та виборчих прогнозів.

Метод спостереження у конкретних соціологічних дослідженнях. Поняття наукового спостереження. Особливості соціологічного спостереження, умови застосування його в різних видах соціологічних досліджень. Процедура соціологічного спостереження. Види спостереження (включене та невключене, стандартизоване й нестандартизоване, систематизоване і несистематизоване, польове та лабораторне). Труднощі проведення спостереження. Документи для проведення спостереження. Щоденники, протоколи, картки спостереження, кодувальний баланс та інші методичні інструменти фіксації результатів спостереження.

Метод аналізу документальних джерел. Поняття документальної інформації у соціології, види документів. Проблема вірогідності документальної інформації. Правила визначення рівня вірогідності даних. Методи аналізу документальних джерел: традиційний та формалізований (контент-аналіз). Суть традиційних методів. Суть контент-аналізу, його основні процедури. Призначення методу. Два підходи до контент-аналізу. Поняття «сміслової одиниці» і «одиниці рахування». Надійність інформації, одержаної методом контент-аналізу.

Опитування як метод збору емпіричних даних. Види опитування. Роль і значення методу опитування в соціологічних дослідженнях. Пізнавальні можливості опитування, два класи пізнавальних завдань. Співвідношення опитування з іншими методами збирання даних. Два класи опитувальних методів: опитування та інтерв'ю. Поняття інтерв'ю, його види. Вимоги до інтерв'юера. Опитування за анкетною, види анкетного опитування. Поняття анкети, структура анкети. Надійність інформації, одержаної методом опитування. Характер планованої інформації: статус опитуваного; інформація подій; мотиваційні питання. Питання як інструмент одержування даних. Поняття закритого, відкритого питання. Логічні вимоги до конструкції питання, його логічна структура. Логічні помилки. Проблема тих, хто не відповів. Обов'язкова інтерпретація відсутності відповідей у двох напрямках: методична якість питання; рівень компетентності та інформованості респондента. Позначення області пошуку відповіді. Логічні помилки. Види опитування. Групове опитування, його специфіка та позитивна якість. Вимоги до соціолога по проведенню групового опитування. Недоліки групового опитування. Поштове опитування, специфіка та позитивна якість. Недоліки. Проблема повернення анкет. Документація поштового опитування. Соціометричне опитування, його специфіка. Процедура телефонного опитування. Недоліки та позитивні сторони.

Сучасні різновиди опитування: переваги та недоліки. Телефонні опитування (вибір мобільного оператора, напрямки досліджень, особливості формування об'єму вибіркової сукупності). Специфіка sms-опитування. Інтернет-опитування: особливості організації досліджень он-лайн, офф-лайн. Інтерактивні види опитувань (теле-, радіо- бесіди в «живу»): оцінка надійності отриманої соціологічної інформації, специфіка формування вибіркової сукупності. Метод вимірювання телеаудиторії (піпл-метрія).

Метод експертних оцінок. Основні поняття і проблеми соціальної експертизи. Соціальна експертиза як необхідний у сучасному світі метод визначення суб'єктивної імовірності обставин, які опосередковують прийняття рішень, побудову стратегій поведінки. Предмет соціальної експертизи. Сутність експертного опитування. Форми експертного опитування. Методики мозкової атаки, дельфійського оракулу, формалізованого опитування, «635», незалежних характеристик, колективного блокноту, неспеціалістів і т.д. Види експертних оцінок. Організація експертного опитування. Формування експертних груп. Синтез експертних оцінок. Врахування соціально-психологічних факторів формування експертних оцінок. Критерії оцінки роботи експертів.

Експериментальний метод у конкретному соціологічному дослідженні. Поняття експерименту, його логічна структура. Планування експерименту. Поняття експериментальної та контрольної груп. Проблема доказу гіпотези в експерименті. Поняття незалежної змінної. Класифікація соціальних експериментів: за характером об'єкта та предмета дослідження; за специфікою задач; наукові та прикладні; проєктивні та ретроспективні; одно- і багатофакторні; за характером експериментальної ситуації – контрольовані та неконтрольовані; лабораторні та польові. Експеримент експост-факто. Проблема контролю експерименту. Завдання вирівнювання груп. Методи вирівнювання: попарного відбору; частотного розподілу; формування вибірових підмножин.

Соціометричні методи в соціологічних дослідженнях. Сутність, генеза та прикладне значення методу аналізу малих груп. Формальна та неформальна структура малих груп. Соціометрична картка та способи її оформлення. Соціометричні критерії: дихотомічний, ранжування, прогностичний та ін. Процедура проведення соціометричного опитування. Опрацювання та представлення соціометричної інформації. Соціометричні індекси. Соціометричний статус, індивідуальна та групове експансивність, інтегрованість та згуртованість групи.

Тестове опитування. Методика його проведення. Тестологічні процедури в соціологічних дослідженнях. Основні групи тестологічних процедур: об'єктивні тести, проєктивні та діалогічні техніки. Методика аналізу продуктів творчості. Закриті та відкриті тестові методики. Компоненти тестового завдання. Джерела зміщення тестологічної

інформації: засоби виявлення та корекції. Багатоступеневий контроль інформації щодо досліджуваних характеристик. Поняття психологічної норми. Складові надійності тестів (стійкість, внутрішня узгодженість, валідність). Проблеми адаптації тестових опитувальників. Соціологічні модифікації текстологічних процедур. Тест семантичного диференціалу. Співвіднесеність базової та досліджуваної груп.

Якісні соціологічні дослідження. Поняття якісних досліджень у соціології, їх основне завдання по виявленню соціальних смислових навантажень у одиничних індивідуальних фактах. Методологія якісного дослідження, його специфіка. Порівняльний аналіз методології кількісного та якісного досліджень. Специфіка якісних методів збору інформації: глибинне інтерв'ю, метод фокус-групи, історичний метод, біографічний метод, етнографічний метод, метод кейс-стаді.

Оформлення підсумкового звіту. Поняття звіту та його призначення. Загальні вимоги до звіту. Структура звіту: резюме, паспорт дослідження та одновимірні розподіли, основна частина. Два розділи основної частини: методичний і змістовний. Методичний розділ: принципи та процедура підготовки вибірки; принципи підготовки анкети. Змістовний розділ, його композиція: основний висновок, таблиця, коментарі до таблиці. Принципи оформлення таблиць. Оформлення висновку та рекомендацій. Основні вимоги до аналізу інформації, висновок та рекомендацій.

Організаційні проблеми соціологічних досліджень. Поняття нормативності в організації соціологічних досліджень. Два класи нормативів: нормативи, які регламентують стратегію планування і здійснення дослідницької діяльності та нормативи, які регламентують тактику чи конкретні операції соціологів по збору даних. Функцій та роль учасників соціологічного дослідження, етичні норми їх взаємовідносин. Психологія взаємодії соціолога та респондента. Сприйняття дослідження та мотивація участі респондента у дослідженні.

Методи комп'ютерної обробки соціологічної інформації

Роль сучасних інформаційних технологій в обробці й аналізі соціологічної інформації. Сутність поняття «соціологічна інформація». Соціологічна інформація та емпіричні дані. Види соціологічної інформації: за критерієм первинності/вторинності; за критерієм виду досліджуваних даних. Планування обробки даних соціологічних досліджень: вибір комп'ютерної програми та визначення методів аналізу даних. Соціологічні архіви: проблеми формування та функціонування. Кодування соціологічної інформації: методи та форми. Підготовка соціологічної інформації до обробки. Передумови та значення автоматизації процесу обробки соціологічної інформації.

ОСА – пакет прикладних програм для обробки соціологічних анкет, його переваги та недоліки. Основні поняття та позначення. Ознаки, типи шкал, альтернативи та їх коди. Паспорт анкети. Фільтри. Імена файлів, в яких зберігаються емпіричні дані. Встановлення та запуск пакету ОСА. Загальні правила роботи з пакетом. Структура діалогового вінка. Встановлення активного каталогу. Встановлення імені масиву анкет. Робота з меню. Введення паспорту масиву анкет, редагування паспорту. Введення даних у пакеті ОСА та створення файлу, що містить масив анкет. Внесення змін до масиву анкет. Введення відкритих запитань і коментаріїв до анкет. Формування нової ознаки. Створення та підключення фільтру. Побудова арифметичних та логічних виразів. Зважування масиву. Редагування масиву анкет на диску. Видалення анкет, що задовольняють фільтру. Видалення ознак. Перевірка коректності паспорту. Об'єднання масивів анкет. Додавання сумісних альтернатив. Вторинна обробка. Експорт та імпорт даних. Факторний аналіз (метод головних компонент). Побудова таблиць одно-, двомірного розподілу даних. Параметри виводу таблиць. Перегляд текстових файлів з результатами розрахунків.

Способи представлення, збереження й обробки даних у пакеті прикладних програм SPSS. Особливості роботи з пакетом, переваги та недоліки. Структура пакету та основні команди меню SPSS. Створення паспорту анкети та кодування змінних (типи змінних, імена змінних), введення даних, кодування пропущених значень. Особливості визначення шкал.

Робота з відкритими та питаннями з множинними відповідями. Ранжування даних. Експорт даних з SPSS.

Робота з командним режимом програми, перетворення даних у пакеті прикладних програм SPSS.

Командний режим роботи з пакетом (синтаксис). Основні правила написання команд за допомогою синтаксису Основні команди описання та перетворення даних (навести приклади створення нових змінних, кодування значень змінних, кодування міток тощо). Процедура зважування масиву із застосуванням команд синтаксису. Команда RECODE (перекодування значень масиві). Застосування фільтрів.

Статистичний аналіз даних в SPSS.

Команди отримання розподілів та описових статистик. Налаштування параметрів статистичних таблиць. Складні таблиці звітів (перехресні таблиці). Аналіз відкритих запитань. Робота з питаннями з множинними відповідями: кодування змінних, введення даних, простий та перехресний аналіз. Порівняння середніх, кореляції. Регресійний аналіз. Факторний аналіз. Кластерний аналіз. Побудова графіків в SPSS.

Призначення та огляд можливостей програми «Прикладний соціолог (ПриС)». Умовні позначення, умови використання, технічна підтримка. Переваги та недоліки програми «ПриС». Функціональна модель анкетного опитування. Склад файлів та структура опитування в «ПриС». Інтерфейс програми «ПриС». Створення нового опитування. Розробка анкети. «Дерево опитування». Заповнення паспорта опитування. Розрахунок вибіркової сукупності. Введення заповнених анкет до бази даних. Аналіз бази даних відповідей. Розрахунок частот відповідей. Робота з фільтром анкет. Перегляд та редагування файлу звітів. Створення баз статистичних даних.

Особливості обробки соціологічної інформації за допомогою програми Vortex 10.0. Особливості роботи з програмою, умови використання. Можливість обробки масивів SPSS в Vortex 10.0. Інтерфейс програми та основні команди меню. Структура даних. Описова статистика в Vortex 8.0. Структурні зміни, сегментація даних. Розрахунок об'єму вибірки та визначення похибки репрезентативності. Екстраполяція даних на генеральну сукупність. Одновимірний, двовимірний та багатовимірний частковий аналіз. Регресивний, кластерний, детермінаційний та інші види багатовимірного аналізу. Особливості обробки обмежених та необмежених змінних. Аналіз статистичних взаємозв'язків. Візуальне представлення даних. Експорт даних в буфер обміну.

Архітектура та інтерфейс програм Statistica 6.0, STADIA. Загальні характеристики програми. Інтерактивний інтерфейс користувача. Основні меню та панелі інструментів. Меню аналіз. Стандартна панель інструментів - Standard Toolbar. Панель інструментів аналізу - Statistics Toolbar. Рядок статусу. Розширення імен файлів. Управління виведенням даних. Робочі книги. Загальний перелік програм меню «файл», «вид», «аналіз», «графіки», «сервіс», «робоча книга», «вікно», «допомога». Таблиці даних. Імпорт та експорт даних. Шаблони таблиць даних. Вихідні та звітні таблиці даних. Глобальні параметри таблиці даних. Різновиди звітів. Панель інструментів звітів. Основні можливості побудови графіків в Statistica. Описова статистика в STADIA. Категоріальний, дисперсійний кореляційний та спектральний аналіз. Фільтрація та прогнозування. Кластерний та факторний аналіз. Графічне представлення результатів дослідження засобами STADIA.

Програма обробки даних соціометричного дослідження – SociometryPro. Запуск програми та створення проекту. Формування групи клієнтів – учасників соціометричного опитування. Створення соціометричного дослідження. Порядок проведення соціометричного тестування групи. Формування соціометричних бланків. Побудова бланків соціокарти та соціоматриці. Визначення соціометричних критеріїв. Введення результатів виборів. Аналіз результатів соціометричного опитування. Графічна інтерпретація результатів. Типи вікон візуалізації даних: «індекси», «графи», «мішені». Процедура збереження даних проекту. Побудова та роздрукування звітів.

Можливості Word Microsoft Office та Excel Microsoft Office як допоміжних програми представлення звітів соціологічних досліджень. Можливості Excel Microsoft Office для обчислення соціологічних індексів, балансу оцінок. Обчислення індексів для порядкових шкал: «індекс довіри», «індекс престижу», «індекс задоволеності» і т. ін. Застосування формул. Способи табличного представлення даних у Word Microsoft Office та Excel Microsoft Office. Транспонування та сортування табличних даних. Обчислення в таблицях. Способи оформлення таблиць. Способи графічного представлення соціологічних даних: лінійна діаграма, секторна діаграма, стовпчикова гістограма, сегментарна діаграма, кругова діаграма, крапкова діаграма, пелюсткова діаграма, об'ємна поверхнева діаграма, двостороння гістограма, графіки.

Математично-статистичні методи в соціології

Математично-статистичні методи як засіб пізнання соціальних явищ. Сутність процесу математизації соціологічного знання. Зв'язок соціології та математики. Емпіричне дослідження в соціології. Методи аналізу та обробки даних в соціологічних дослідженнях. Методи статистичного аналізу в соціології. Сутність та структура математичної статистики як розділу математики. Об'єкт, предмет вивчення математичної статистики. Роль емпіричних даних в процесі вивчення соціальних явищ. Представлення емпіричних даних в соціології. Інтерпретація понять «статистична закономірність», «статистична сукупність». Можливі вияви статистичних закономірностей розвитку суспільства. Особливості математично-статистичної методології. Напрямки використання математично-статистичних методів в соціології. Обґрунтування доцільності запровадження математично-статистичних методів аналізу соціологічної інформації в історичному аспекті розвитку соціологічної науки. Розвиток емпіричних досліджень у Західній Європі в період XVII-XX ст. як основа кількісної соціології (У. Петті, Дж. Граунт, А. Кетле, Ф. Ле Пле, Б. Вебб, С. Вебб). Класики соціології (О. Конт, Е. Дюркгейм, В. Парето) про необхідність використання методів математичної статистики в соціології. Особливості розвитку математичної школи в США. Побудова моделі взаємодії Г. Карлссона. Методологічні принципи побудови моделей соціальних явищ за Г. Саймоном. Особливості шкального методу Л. Гуттмана. Латентно-структурний аналіз П. Лазарсфельда. Модель факторного аналізу Л. Терстоуна. Основні напрямки запровадження математичних методів у радянській соціології. Коротка історична довідка щодо розвитку математичної школи в соціології у радянський період. Напрямки розвитку сучасної математичної соціології.

Первинна обробка соціологічної інформації. Основні принципи вимірювання. Етапи підготовки даних до обробки. Методологічні основи вимірювання і соціології. Шкалювання в соціології. Інтервальна, порядкова, номінальна шкали та шкала відносин. Загальна характеристика методів вимірювання в соціології: метод прямого підрахунку; метод використання абстрактних стандартних одиниць вимірювання; метод моделювання явища, що спостерігається; метод побудови упорядкованих шкал. Джерела помилок вимірювання. Невизначеність змінних. Недосконалість засобів вимірювання. Помилки дослідника. Непослідовність та складність соціальної поведінки людей як об'єктів дослідження. Похибки вимірювань. Типи змінних в соціології: кількісні та якісні змінні, дискретні та неперервні змінні. Групування даних та побудова таблиць. Середня точка інтервалу. Відносні частоти. Кумулятивний розподіл. Принципи класифікації якісних змінних. Перетин класифікацій. Динамічні ряди. Часовий інтервал. Міра вимірювання: відносна та абсолютна. Графічне представлення соціологічної інформації.

Міри центральної тенденції та варіації. Середні величини узагальнення характеристик соціологічної інформації. Середнє арифметичне. Властивості середньої арифметичної величини. Медіана і мода. Обчислення медіани для згрупованих даних. Медіана дискретних даних. Мода або імовірнісне середнє. Обчислення моди. Метод різниць. Бімодальність. Оцінка моди. Критерії вибору виду усереднення. Міри вимірювання значень ознак. Міра варіації. Дисперсія: сутність та основні властивості. Побудова міри варіації. Середнє лінійне

відхилення. Коефіцієнт варіації. Квадратичне відхилення як міра варіації. Середнє квадратичне відхилення: особливості обчислення та основні характеристики. Варіації якісних змінних. Елементарне нормування. Поняття нормального частотного розподілу. Стандартне відхилення. Особливості емпіричних розподілів. Індекс якісної варіації. Критерій лінійного взаємозв'язку χ^2 (хі-квадрат). Ентропія.

Вимірювання зв'язку: кількісні та якісні змінні. Поняття статистичного взаємозв'язку. Кореляційне тале та кореляційна таблиця. Види взаємозв'язку. Техніка вимірювання зв'язку. Коефіцієнт зв'язку Юла (Q), Фи – коефіцієнт (Φ), коефіцієнт взаємної спряженості (C). Метод кореляції рангових відмінностей Спірмена r_s та Кенделла τ , коефіцієнт кореляції (r), кореляційне відношення (η), коефіцієнти множинної ($R_{y(1...k)}^2$) та часткової кореляції ($r_{y1.2}$). Кореляційне поле. Загальна міра кореляції. Відхилення від середнього арифметичного. Вимірювання лінійної кореляції. Коефіцієнт детермінації.

Регресійний аналіз. Основні поняття. Рівняння регресії. Крива регресії. Кутовий коефіцієнт рівняння регресії. Пряма регресія. Криволінійні зв'язки. Кореляційні відношення. Коефіцієнт кореляції між ознаками. Часткова, множинна регресія та кореляція. Випадок трьох ознак. Кореляція рангів: коефіцієнт r_s . Вимірювання за допомогою рангів. Метод кореляції рангів. Повна додатна та від'ємна кореляції. Кореляції між упорядкованими змінними. Коефіцієнт міри взаємозв'язку ознак для номінального рівня вимірювання зв'язків: коефіцієнт Юла (Q). Деякі загальні принципи інтерпретації кореляції.

Основні принципи вибіркового дослідження та статистичного аналізу. Характеристики якості інформації, отриманої в ході проведення вибіркового соціологічного дослідження: репрезентативність, надійність, валідність. Обґрунтування доцільності використання вибіркового методу дослідження. Статистична генеральна сукупність класифікація генеральних сукупностей. Проблеми відбору даних. Невипадкові методики вибірки. Безсистемний відбір. Доступна вибірка. Цілеспрямований відбір. Методики випадкового відбору. Власне випадкова вибірка. Спосіб жеребкування, таблиці випадкових чисел, генератор випадкових чисел. Повторна та неповторна вибірка. Механічна вибірка. Метод снігового кому. Стратифікована вибірка. Кластерна вибірка. Квотування. Використання багатоступеневої вибірки. Комбінована вибірка. Етапи та основні процедури формування вибіркової сукупності. Об'єкт дослідження. Генеральна та вибіркова сукупності. Основа вибірки. Одиниці відбору та спостереження. Формули для вибіркового методу, для розрахунку середньої арифметичної похибки при різних видах відбору. Розрахункові формули вибіркового методу для долі ознаки при використанні різних методів відбору. Способи контролю помилок. Систематичні та випадкові помилки. Ремонт вибірки.

Факторний аналіз в соціології. Головна ідея методів факторного аналізу даних. Завдання, що розв'язуються із застосуванням факторного аналізу. Основні поняття факторного аналізу: фактор, факторне навантаження, факторне значення, загальність та специфічність. Вимоги до даних для факторного аналізу. Інтерпретація факторних навантажень. Оцінювання загальності. Методи факторного аналізу: головних компонентів, головних факторів, максимальної правдоподібності. Методи обертання факторних рішень: варімакс, квартімакс, облімін. Порівняльний аналіз різних методів факторного аналізу. Розвідувальний та конфірматорний факторний аналіз. Факторний аналіз якісних (категоризованих) даних. Інтерпретація результатів факторного аналізу. Приклади застосування факторного аналізу в соціологічних дослідженнях.

Кластерний аналіз як метод емпіричної типологізації. Загальна ідея автоматичної класифікації та групування об'єктів. Застосування кластерного аналізу для побудови типологій об'єктів та для вивчення взаємозв'язку між ознаками. Відбирання ознак для проведення кластерного аналізу. Вибір відстані. Аксиоми метрики. Приклади метрик для ознак у номінальних, порядкових та метричних шкалах. Інтерпретація та оцінка надійності

результатів кластерного аналізу. Можливості використання моделей кластерного аналізу в соціології. Особливості роботи алгоритмів CLUSTER і QUICK CLUSTER. Проблеми вибору відстані і форми кластера. Зіставлення методу кластеризації перемінних з факторним аналізом та багатомірним шкалюванням. Кластерний аналіз як елемент комплексного аналізу соціологічних даних.

Перевірка статистичних гіпотез. Вибірковий розподіл. Розподіл похибки вибірки. Надійність вибірки. Інтегральна оцінка середнього арифметичного. Логіка квадратичної похибки середнього. Обчислення квадратичної похибки. Побудова довірливого інтервалу (велика вибірка). Відсотковий довірливий інтервал. Поправка на кінцеві результати розрахунку вибірки. Нестабільність генеральної сукупності. Нуль-гіпотеза: сутність та принцип її перевірки. Оцінка персонального ризику. Рівень значимості.

Запитання вступного іспиту з соціології

1. Історичні, соціокультурні та теоретичні передумови виникнення соціології як самостійної науки.
2. Місце соціології серед різних галузей знання, її взаємодія з іншими науками.
3. Об'єкт, предмет соціології.
4. Функції соціології.
5. Структура соціологічної системи знання.
6. Поняття та види професійної соціологічної діяльності.
7. Сучасні проблеми та тенденції в розвитку загальної теорії соціології.
8. Методи в соціології: їх зміст та особливості.
9. Суспільство як цілісна соціетальна система.
10. Особистість в системі соціальних відносин.
11. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль.
12. Соціальні зміни, теорії розвитку суспільства.
13. Соціальні процеси: рівні, види, специфіка пізнання.
14. Структурний аналіз в соціології.
15. Соціальна спільнота і соціальна група.
16. Соціальні інститути як складові структури суспільства.
17. Соціальні організації як складові структури суспільства.
18. Сутність і функції соціальної стратифікації.
19. Основні моделі стратифікації.
20. Типи стратифікаційних систем.
21. Концепції соціальної стратифікації.
22. Виміри соціальної диференціації та нерівності.
23. Соціальна мобільність: поняття та напрями дослідження.
24. Соціальна динаміка та зміни соціальної структури.
25. Історія виникнення соціологічних служб та основні напрями їх діяльності.
26. Загальна характеристика діяльності світових соціологічних дослідницьких центрів.
27. Організаційна структура діяльності соціологічних служб в Україні.
28. Загальна характеристика організаційної структури соціологічної служби підприємства.
29. Набір, навчання та атестація працівників соціологічних служб.
30. Соціальна інженерія як галузь прикладної науки.
31. Соціальна технологія як метод і засіб соціальної інженерії.
32. Технології прогнозування соціальних явищ та процесів сучасного суспільства.
33. Предмет історії соціології, основні етапи та напрями її розвитку.
34. Становлення та розвиток соціального знання в Стародавньому світі.
35. Соціальне знання епохи Середньовіччя.
36. Протосоціологічні погляди епохи Відродження.
37. Соціальні вчення Нового часу.
38. Виникнення і розвиток соціології в середині XIX ст.

39. Соціологічний позитивізм О. Конта.
40. Натуралістичні напрямки в соціології.
41. Географічна школа в соціології.
42. Психологічний напрямок в соціології.
43. Історичний матеріалізм К. Маркса і Ф. Енгельса.
44. Внесок Е. Дюркгейма в розвиток соціологічної думки.
45. Формальна соціологія Г. Зіммеля та Ф. Тьонніса.
46. Розуміюча соціологія М. Вебера.
47. Особливості формування і розвитку соціології в Україні.
48. Українська соціологічна думка другої половини XIX – початку XX ст.
49. Становлення і розвиток соціологічної науки в Росії.
50. Емпіричні соціальні обстеження в XIX ст.
51. Діяльність чиказької соціологічної школи.
52. Теорії наукового менеджменту.
53. Інтегральна соціологія П. Сорокіна.
54. Розвиток німецької соціологічної думки 1920-1960 рр.
55. Функціональний та структурно-функціональний напрямки в соціології.
56. Теорії конфлікту в сучасній соціології.
57. Теоретичні джерела феноменологічної соціології.
58. Неофункціоналізм як напрямок соціологічної теорії.
59. Технократизм в сучасній соціології.
60. Новітні напрямки розвитку соціологічної теорії.
61. Економічна соціологія як наука, її предметна сфера та функції.
62. Становлення соціології політики як науки.
63. Політика як соціальне явище та методи дослідження політичного життя.
64. Методологічні аспекти вивчення етнічних спільнот.
65. Поведінкові й комунікаційні стратегії міжетнічних відносин.
66. Соціологія особистості: поняття та соціологічні концепції її дослідження.
67. Соціальна структура особистості. Шляхи взаємодії особистості і суспільства.
68. Дослідження соціальних уявлень в соціології.
69. Вивчення цінностей в Українській соціології: методи дослідження та результати.
70. Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу.
71. Стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні.
72. Соціологія управління як наука.
73. Управління під соціальним кутом зору.
74. Поняття організаційної та управлінської культури в соціології менеджменту.
75. Соціологія праці: об'єкт, предмет, функції.
76. Зміст, структура і соціальні характеристики процесу праці.
77. Мотивація та стимулювання трудової діяльності.
78. Трудовий колектив як соціальна спільнота та соціальна організація.
79. Зайнятість населення в контексті життєдіяльності суспільства.
80. Соціологія освіти як наука: об'єкт, предмет та характеристика її складових частин.
81. Освіта як соціальний інститут.
82. Предметне та проблемне поле соціології культури.
83. Культура як соціальний феномен.
84. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання.
85. Релігія як предмет соціологічного аналізу.
86. Девіантна поведінка як предмет соціологічного аналізу.
87. Характеристика теорій та концепцій девіантної поведінки.
88. Зв'язки з громадськістю (паблік рілейшнз) як предмет соціологічної науки.
89. Громадськість та громадська думка як об'єкт паблік рілейшнз.

90. Зв'язки зі ЗМІ у паблік рілейшнз.
91. Методологія, її рівні і функції у здійсненні та організації соціологічного пізнання.
92. Характеристика підходів загальнонаукової та соціологічної методології.
93. Використання методів наукового пізнання.
94. Соціальна дійсність та соціологічне пізнання.
95. Логіка проведення та етапи соціологічного дослідження.
96. Проблема вибору дослідницької стратегії. Види дослідницьких стратегій.
97. Види соціологічних досліджень, їх специфіка, принципи проведення і можливості.
98. Порівняльні дослідження в соціології: сутність та особливості.
99. Ескіз програми, проект та стратегічний план соціологічного дослідження.
100. Поняття методу, техніки, методики та процедури соціологічного дослідження.
101. Програма конкретного соціологічного дослідження. Структура і функції програми.
102. Складові методичної частини програми соціологічного дослідження.
103. Методологічна частина програми соціологічного дослідження. Поняття парадигми дослідження.
104. Інтерпретація та операціоналізація понять у соціологічному дослідженні.
105. Побудова гіпотез у соціологічному дослідженні. Вимоги до гіпотез.
106. Організація діяльності, особливості базового навчання інтерв'юерів.
107. Основи створення та управління творчим колективом соціологів.
108. Застосування методів соціологічного дослідження у маркетингу.
109. Співвідношення якісних та кількісних методів в соціології.
110. Особливості проведення електоральних соціологічних досліджень.
111. Метод спостереження у конкретних соціологічних дослідженнях.
112. Методика складання та апробація інструментарію опитування.
113. Метод аналізу документальних джерел.
114. Опитування як метод збору емпіричних даних. Види опитування.
115. Метод експертних оцінок.
116. Експериментальний метод у конкретному соціологічному дослідженні.
117. Соціометричні методи в соціологічних дослідженнях.
118. Тестове опитування. Методика його проведення.
119. Оформлення підсумкового звіту. Логіка і структура звіту. Способи представлення даних.
120. Організаційні проблеми соціологічних досліджень. Професійний етичний кодекс соціолога. Етика соціологічних досліджень.
121. Соціальний моніторинг: сутність, особливості застосування.
122. Метод аналізу ситуацій (case-study) і його пізнавальні можливості.
123. Дослідницькі можливості методу фокус-груп та методологія підготовки, проведення.
124. Біографічний метод, метод усної історії та метод історії сім'ї в якісному соціологічному дослідженні.
125. Загальна характеристика видів звітних документів соціологічного дослідження.
126. Методи контролю надійності соціологічної інформації.
127. Сучасні різновиди опитування: переваги та недоліки.
128. Роль сучасних інформаційних технологій в обробці й аналізі соціологічної інформації.
129. OCA – пакет прикладних програм для обробки соціологічних анкет, його переваги та недоліки.
130. Способи представлення, збереження й обробки даних у пакеті прикладних програм SPSS.
131. Робота з командним режимом програми, перетворення даних у пакеті прикладних програм SPSS.
132. Статистичний аналіз даних в SPSS.

133. Призначення та огляд можливостей програми «Прикладний соціолог (ПриС)».
134. Особливості обробки соціологічної інформації за допомогою програми Vortex 10.0.
135. Архітектура та інтерфейс програм Statistica 6.0.
136. Загальні характеристики та призначення програми STADIA.
137. Програма обробки даних соціометричного дослідження – SociometryPro.
138. Можливості Word Microsoft Office та Excel Microsoft Office як допоміжних програми представлення звітів соціологічних досліджень.
139. Математично-статистичні методи як засіб пізнання соціальних явищ.
140. Первинна обробка соціологічної інформації.
141. Шкалювання в соціології. Інтервальна, порядкова, номінальна шкали та шкала відносин.
142. Міри центральної тенденції та варіації.
143. Вимірювання зв'язку: кількісні та якісні змінні.
144. Регресійний аналіз.
145. Основні принципи вибіркового дослідження та статистичного аналізу.
146. Проблеми відбору даних, загальна характеристика методів відбору в соціології.
147. Способи контролю систематичних та випадкових помилок вибірки.
148. Факторний аналіз в соціології.
149. Кластерний аналіз як метод емпіричної типологізації.
150. Перевірка статистичних гіпотез.

II. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Екзаменаційний білет складається з тестових теоретичних запитань. Відповіді на питання оцінюються окремо.

Програма комплексного державного екзамену є нормативним документом для оцінки й контролю знань при складанні екзамену в Державній екзаменаційній комісії для бакалаврів за спеціальністю «соціологія» для студентів денної форми навчання.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою бакалаврів з соціології.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 3,33 бали. Таким чином, правильна відповідь на 30 запитань оцінюється у 100 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3,3	6,7	10	13,3	16,7	20	23,3	26,6	30	33,3
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
36,6	40	43,3	46,6	50	53,3	56,6	60	63,3	66,6
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
70	73,3	76,6	79,9	83,3	86,6	90	93	96,6	100

Набрані бали включаються до загального вступного рейтингу студента.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вступ до спеціальності

1. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів ВНЗ. – К.: Центр навч. літ., 2005. – 328 с.
2. Бауман З. Мыслить социологически. - М., 1996.

3. Бергер П. Приглашение в социологию. Гуманистическая перспектива.- М.,1996.
4. Гіденс Е. Соціологія. / Пер. з англ., В. Шовкун, А. Олійник; наук. ред. О. Іващенко – К.: Основи, 1999.- 726 с.
5. Жоль К.К. Соціологія: Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
6. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Базовий курс: Підручник для ВНЗ. – К.: Каравела, 2005. – 312 с.
7. Лукашевич Н.П, Туленков Н.В. Введение в социологию: Учебно-методическое пособие. – К.: МАУП, 1996. – 124 с.
8. Маршак А.И. Общая социология: Учебное пособие для студентов вузов. – Ростов-на – Дону: Феникс, 2004. – 384 с.
9. Некрасов А.И. Основы социологии: Конспект лекций. – Х.: Одиссей, 2002. – 256 с.
10. Попова И.М. Социология. Введение в специальность. Учебник для студентов высших учебных заведений. Киев: Тандем, 1997. - 287 с.
11. Попова І.М. Соціологія: пропедевтичний курс. – К., 1996.
12. Соціологія: підручник / За заг. ред. проф. В.П.Андрущенко, проф. М.І.Горлача. - Харків - Київ, 1998. – 696 с.

Загальна соціологічна теорія

1. Вебер М. Основные социологические понятия. // В кн.: М.Вебер. Избранные произведения. – М., 1990.
2. Волков Ю.Г., Мостовая И.В. Социология: Учебник для ВУЗов. - М.: Гардарики, 2001. - 432 с.
3. Гіденс Е. Соціологія. – К., 1999.
4. Добренев В.И., Кравченко А.И. Социология. В 3-х томах. - М.: ИНФРА - М, 2000.
5. Дюркгейм Э. Социология: ее предмет, метод, предназначение. – М., 1995.
6. Качанов Ю.Л. Эпистемология социальной науки. - М., 2007.
7. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. - К.: Наукова думка, 1995. - 223 с.
8. Смелзер Н. Социология. - М.: Феникс, 1994. - 688 с.
9. Соціологічна теорія: традиція та сучасність / За ред. А.Ручки. - К., 2007.
10. Соціологія: Короткий енциклопедичний словник (під заг. ред. В.І.Воловича). – К.: Український Центр духовної культури. – 1998 - 730 с.
11. Соціологія: Навчальний посібник / За ред. С.О.Макеєва. – 4-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2008. – 566 с.
12. Соціологія: Підручник / За ред. В. Г. Городяненка. – 3-е вид., перер. і доп. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 544 с.
13. Соціологія: Підручник / За ред. Н. П. Осипової. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
14. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навчальний словник-довідник для студентів / За ред. В. М. Пічі. – К.: Каравелла, Львів: «Новий світ-2000». – 2002. – 480 с.
15. Танчин І.З. Соціологія: Навчальний посібник. – 3-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2008. – 351 с.
16. Тощенко Ж.Г. Социология. Общий курс. - М.: “Прометей”, 1998. - 513 с.
17. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій. – Львів, 1996.
18. Черниш Н.Й. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
19. Шаповал М. Загальна соціологія. - К., 1996. - 368 с.
20. Якуба О.О. Соціологія: навч. посібник. – Х., 1996.

Соціальна структура суспільства

1. Вебер М. Основные понятия стратификации // Человек и общество. Хрестоматия / Под ред. С.А. Макеєва. – К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1999. - С. 85-106.
2. Гидденс Э. Устройство общества: очерк теории структуризации. - М.: Академический

проект, 2003. - С. 58-73, 239-317.

3. Дэвис К. Функционалистское обоснование стратификации // Человек и общество. Хрестоматия. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1999. – С. 107-117.

4. Классовое общество. Теория и эмпирические реалии / Макеев С., Куценко О., Оксамитная С., Костенко Н., Симончук Е. / Под. ред. С.Макеева. – К., 2003.

5. Ковалиско Н., Савчинский Р. Многомерный анализ социальной стратификации современного украинского общества (региональный аспект) // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2007. - №3. - С. 5-37. - Режим доступа: http://i-soc.com.ua/journal/01_Kovalisko&Savchinsky.pdf.

6. Ковалиско Н.В. Основы соціальної стратифікації: Навчальний посібник. – Львів, 2007.

7. Кон М., Хмелько В., Паниотто В., Хо-Фунг Хунг Социальная структура и личность в процессе радикальных изменений: анализ Украины в период трансформаций. // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2005. - №3. - С. 24-64.

8. Куценко О.Д. Общество неравных. Классовый анализ неравенства. – Харьков, 2000.

9. Левада Ю. Людина, натовп та маса в громадській думці // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. - № 1-2. – С. 80-92.

10. Линтон Р. Статус и роль // Человек и общество. Хрестоматия / Под ред. С.А.Макеева. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 1999.

11. Макеев С.А., Оксамитная С.Н., Швачко Е.В. Социальная идентификация и идентичность. Киев: Мн-т социологии НАНУ, 1996.

12. Мертон Р. Социальная структура и аномия // Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Под ред. В.Танчера. – К.: «Абрис», 1996.

13. Радаев В.В., Шкаратан О.И. Социальная стратификация: Учебное пособие. – М., 1995.

14. Симончук Е. Профессиональная структура современной Украины // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2009. - №3. - С. 62-99. - Режим доступа: http://i-soc.com.ua/journal/04_Symonchuk_Ru.pdf.

15. Сорокин П.А. Социальная и культурная динамика. – Спб., 2000.

16. Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С.Макеева. – К., 2006.

17. Штомпка П. Понятие социальной структуры: попытка обобщения // Социологические исследования. – 2001. - № 9. - С. 3-13.

18. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества \ Пер.с польского. – М.: «Логос», 2010.

Організація діяльності соціологічних служб

1. Величко А.Н., Подмарков В.Г. Социолог на предприятии. - М.: Московский рабочий, 1976.

2. Всеукраїнська соціологічна служба. – Режим доступа: <http://www.soc.com.ua/>.

3. Герчиков В.И. Социальное планирование и социологическая служба в промышленности: Методология с позиций практики. / Отв. ред. З.В.Куприянова. - Новосибирск: Наука, 1984.

4. Громадська організація «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка». – Режим доступа: <http://www.uisr.org.ua/>.

5. Громадська організація «Центр «Соціальний моніторинг»» . – Режим доступа: <http://www.smc.org.ua/>.

6. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України. – Режим доступа: <http://www.idss.org.ua/>.

7. Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. – Режим доступа: <http://ispp.org.ua>.

8. Інститут соціології НАН України. – Режим доступа: <http://i-soc.com.ua>.

9. Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступа: <http://kiis.com.ua/>.

10. Кравченко А., Щербина В. Социология труда. – Режим доступа:

http://www.auditorium.ru/books/85/Sociology_Russia_chapter11.html.

11. Панина Н.В. Технология социологического исследования. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1997.
12. Подмарков В.Г. Введение в промышленную социологию. - М.: Мысль, 1973.
13. Соціологічна асоціація України. – Режим доступу: <http://www.sau.kiev.ua/>.
14. Соціологічний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Режим доступу: <http://www.sociology.kharkov.ua/>.

Соціоінженерна діяльність та соціальне прогнозування

1. Антонюк Г.А. Социальное проектирование и управление общественным развитием. – Минск: Знание, 1986.
2. Бестужева-Лада И.В. Прогнозное обоснование социальных нововведений. –М.: Просвещение, 1993.
3. Бестужева-Лада И.В. Социология и футурология // Социс. – 1992. - № 4. – С. 137-143.
4. Грищенко В.И., Демидова Л.Г., Петров А.Н. Теоретические основы прогнозирования и планирования: Учебное пособие. – СПб: научная мысль, 1995.
5. Дридзе Т.М., Орлова Э.А. Основы социокультурного проектирования. – М., 1995.
6. Квітка С.А. Методи соціального прогнозування // Грані. – 2003. - № 5. – С. 107-112.
7. Котляров И.В. Теоретические основы социального проектирования. – Мн.: Наука и техника, 1989. – 188 с.
8. Крымский И.В. Верификация социальных прогнозов (методологический аспект): Монография; АН Украины, Институт социологии. – К.: Наукова думка, 1992. – 116 с.
9. Пушкарев В.И. Введение в теорию социальных технологий. –М.: Издательство ИКАР, 1998. – 200 с.
10. Резник Ю.М. Социальная инженерия: предметная область и границы применения // Социс. – 1994. - № 2. - С. 87-96.
11. Тощенко Ж.Т., Аитов Н.А., Лапин Н.И. Социальное проектирование. – М., 1982.
12. Щербина В.В. Социолого-диагностические технологии: теоретико-методологические проблемы // Личность. Культура. Общество. – 2004. –Вып.1. – С. 198-223.

Історія соціологічної думки

1. Американская социология: перспективы, проблемы, методы / Под ред. Г.В.Осипова. - М., 1972.
2. Бусова Н. Макс Вебер о роли права в становлении рыночного капитализма. // Социология: теория, методы, маркетинг. - 1999. - №3. - С. 119-135. - Режим доступу: http://i-soc.com.ua/journal/N3_1999r.pdf.
3. Бутенко И. Постмодернизм как реальность, данная нам в ощущения // Социс. - 2000. - №4. - С. 3-10.
4. Вебер М. Антикритическое послесловие к «Духу капитализма». // Социология: теория, методы, маркетинг. - 1999. - №3. - С.149-164. - Режим доступу: http://i-soc.com.ua/journal/N3_1999r.pdf
5. Воронцов А.В., Громов И.А. История социологии XIX-нач. XX вв. Учебное пособие. В 2 Ч. М.: Владос, 2005. – Ч.1 Западная социология. – 423 с.
6. Воронцов А.В., Громов И.А. История социологии XIX-нач. XX вв. Учебное пособие. В 2 Ч. М.: Владос, 2005. – Ч.2 Русская социология. – 477 с.
7. Гавриленко И. Пол Лазарсфельд: жизнь и творчество К 100-летию со дня рождения // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2000. - №4. - С. 69-80. - Режим доступу: http://i-soc.com.ua/journal/N4_2000r.pdf.
8. Голосенко И.А., Козловский В.В. История русской социологии XIX-XX вв. – М.: Онега, 1995. – 288 с.
9. Гофман А.Б. Семь лекций по истории социологии. - М., 1995.
10. Громов И.А., Мацкевич А.Ю., Семенов В.А. Западная социология. - СПб., 1997.
11. Западно-европейская социология XIX - нач. XX веков / Под. ред. В.И.Добренькова. -

М., 1996.

12. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ ст. – К.: Либідь. 1993. – 336 с.

13. Злобина Е. Э.Дюркгейм: классическое наследие и современность. // Социология: теория, методы, маркетинг. - 1999. - №4. – С. 155-157.

14. История теоретической социологии в 4-х томах / Под ред. Ю.Н.Давыдова. - М., 1997.

15. История теоретической социологии. Предыстория социологии: Учебное пособие для вузов / Под ред. Ю.Н. Давыдова, И.Ф.Девятко, М.С. Ковалевой, В.Н. Фоминой. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Акад. Проект, Гаудеамус, 2010. – 274 с.

16. Капитонов З.А. Социология ХХ века. (История и технология). - Ростов-на-Дону: Изд-во “Фенікс”. - 1996. – 512 с.

17. Карась О. Дж.Александр: социологический подход к проблемам демократии. // Социология: теория, методы, маркетинг. - 1999. - №1. - С. 22-26. - Режим доступа: http://i-soc.com.ua/journal/N1_1999r.pdf.

18. Кареев Н.И. Основы русской социологии. – СПб., 1996. – 368 с.

19. Кошелев А.В. Плюрализм Питирима Сорокина: альтернатива монизму, истоки интегрального похода // Грані. – Дніпропетровськ: ДДУ. - 2009.-№ 6 (68). – С. 135-137.

20. Кошелев А.В. Социологическая теория: исторически обусловленные факты в развитии // Грані. – Дніпропетровськ: ДДУ. - 2009.-№ 2 (64). – С. 63-66.

21. Кутуев П. Избирательное сродство в социологии Макса Вебера. // Социология: теория, методы, маркетинг. - 1999. - №3. - С. 136-148.

22. Кучеренко В. Функционалистская парадигма Роберта Мертона в современном социологическом дискурсе К 90-летию со дня рождения // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2000. - №4. - С. 81-87.

23. Монсон П. Современная западная социология. - СПб., 1992.

24. Мусієдов О.О. Історія української соціології: навчально-методичний посібник. – Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2004. – 117 с.

25. Піча В.М., Черниш Н.Й., Кондратик Л.Й. 3 історії української соціологічної думки. - Львів, 1995.

26. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. - К.: Либідь, 1996.

27. Проблемы теоретической социологии / Под ред. А.О.Бороноева. - СПб., 1994.

28. Резник А., Резник В. Украинская социология после 1991 года // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2004. - №3. - С. 22-47. - Режим доступа: http://i-soc.com.ua/journal/02_Rezniki.pdf.

29. Ручка А.А., Танчер В.В. Очерки истории социологической мысли. - К., 1992.

30. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. - К.: Наукова думка, 1995. - 223 с.

31. Современная западная социология. Словарь. – М., Политиздат, 1990, 432 с.

32. Соціологія на Україні: збірник статей / Відп. ред. Л.В.Сохань. – К.: Наукова думка, 1968. – 200 с.

33. Степаненко В., Рыбшун А. Украинская социология: общественно-исторический и идеологический контексты развития // Социология: теория, методы, маркетинг, 2009. - №2. - С. 23-46. - Режим доступа: http://i-soc.com.ua/journal/02_Stepanenko&Rybschun_Ru.pdf.

34. Сулько В.С. Українська соціологічна думка в пошуках істини: навчальний посібник / Рівненський державний гуманітарний університет. – К., 2002. – 360 с.

35. Тангер В. Соціологія та ідеологія в ракурсі постмодерного мислення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2000. - № 4. - С. 125-132.

36. Тексты по истории социологии XIX-XX вв. Хрестоматия / Сост. и отв. ред. В.И.Добренкова. Л.П.Беленкова. - М., 1994.

37. Щербина В. Суб'єктне начало теоретизування в феноменологічній соціології // Соціологія: теорія, методи. - 2000. - № 4. - С. 133-141.

38. Щербина В.В. Постмодерністська спрямованість класичної соціології // Грані. – Дніпропетровськ: ДДУ. - 2010.-№ 4 (72). – С. 121-126.

Економічна соціологія і маркетинг

1. Бабосов Е. М. Экономическая социология. Вопросы и ответы. – Мн.: ТетраСистемс, 2004. – 224 с.

2. Веселов Ю. В. Экономическая социология: история идей. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1995. – 168 с.

3. Грановеттер М. Экономическое действие и социальная структура: проблема укорененности // Экономическая социология. – 2002. – Т. 3. – № 3. – С. 44-58.

4. Дорин А. В. Экономическая социология: Учеб. пособие. – Мн.: ИП “Экоперспектива”. 1997. – 256 с.

5. Радаев В.В. Экономическая социология. Курс лекций: Учеб. пособ. – М.: Аспект Пресс, 1997. – 368 с.

6. Сведберг Р. Новая экономическая социология: что сделано и что впереди? // Западная экономическая социология: Хрестоматия современной классики / Сост. и науч. ред. В.В. Радаев; пер. М.С. Добряковой и др. – М.: РОССПЭН, 2004. – С. 111-130.

7. Смелзер Н. Социология экономической жизни // Американская социология: перспективы, проблемы, методы / Пер. с англ. В.В. Воронина, Е.В. Зиньковского; под ред. Г.В. Осипова. – М.: Прогресс, 1972. – С. 188-202.

8. Шабанова М.А. Социоэкономика и экономическая социология: точки размежевания и интеграции // Экономическая социология. – 2005. – Т. 6. – № 5. – С. 12-27.

9. Экономическая социология: автопортреты [Текст] /Отв. ред. В.В.Радаев. М.С.Добрякова. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2007. – 487 с.

10. Экономическая социология: Учебное пособие для вузов / Под ред. В.И.Верховина. – М.: Академический проект, 2006. – 736 с.

Соціологія політики

1. Атаманчук Г., Гірник А. Політичний менеджмент. Теорія та практика політтехнологій. - Вид. 2-ге, випр. та допов. - Рівне: Перспектива, 2005. – 296 с.

2. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина: [Монографія]. - К.: МАУП, 2003. - 424 с.

3. Бебик В.М. Базові засади політології. - К.: МАУП, 2000. - С. 254-298.

4. Бодуен Ж. Вступ до політології / Бодуен Ж. – К.: Основи, 1995. – 174 с.

5. Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорія, методи. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2000. – 310 с.

6. Выдрин Д. Политика: история, технология, экзистенция. - К.: «Либідь», 2001. – 240 с.

7. Головатий М.Ф. Політичний менеджмент: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2005. - 264 с.

8. Малкин Е., Сучков Е. Политические технологии. – М.: «Русская панорама», 2006. – С. 24-40.

9. Політичний маркетинг та електоральні технології / НАН України; Ін-т соціол. - К.: Гарт, 2002. - 250 с.

10. Полторак В.А. Соціологія і політичний маркетинг (Міркування стосовно долі практичної функції соціології у сучасній Україні) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2003. - №2. - С. 5-15.

Етносоціологія

1. Арутюнян Ю.В. и др. Этносоциология: Учеб. пособ. для вузов. - М.: Аспект Пресс, 1999. - 207 с.

2. Бромлей Ю.А. Этносоциальные процессы: теория, история, современность. - М., 1987. - С. 14.

3. Етнічний довідник. У 3 ч. - Етнічні меншини в Україні / Гол. ред. В. Євтух. - К., 1996 - 172 с.

4. Етнічні спільноти України: Довідник. - К.: Фенікс, 2001. - 252 с.

5. Євтух В. Про національну ідею, етнічні меншини, міграції. - К.: Стилос, 2000. - 236 с.
6. Євтух В. Б. Проблеми етносоціального розвитку: український і світовий контекст. - К.: Стилос. - 201 с.
7. Євтух В. Б., Трощинський В. П., Галушко К. Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття: Навч. посіб. - К., 2003 - 280 с.
8. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. — К.: Либідь, 1999.
9. Крисько В.Г. Этнопсихология и межнациональные отношения: Курс лекций. - М.: Экзамен, 2002. - 448 с.
10. Пономарьов А.П. Українська етнографія: Курс лекцій. - К.: Либідь, 1994. - 320 с.
11. Татунц С.А. Этносоциология: Учеб. пособие. - М., 1999.
12. Шульга Н.А. Великое переселение: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты. - К.: Ин-т социологии НАНУ. - 2002. - 700 с.

Соціологія особистості

1. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Н.М.Ануфрієва, Т.М.Зелінська, Н.О.Єрмакова. – К.: Каравела, 2010. – 216 с.
2. Васильчук Ю. Социальное развитие человека. Фактор социума // Общественные науки и современность. - 2003. - №6. - С. 28-40.
3. Воробйова Л. Соціокультурна ідентичність особистості в умовах трансформації суспільства // Наука. Релігія. Суспільство. - 2004. - №3. - С. 217-221.
4. Гордієнко Н.М. Соціальні передумови засвоєння особистістю соціальних норм // Грани. – Дніпропетровськ: ДДУ, 2009.-№ 5 (67).
5. Иванова Л. Структура социальной идентичности личности: проблема анализа // Психологический журнал. - 2004. - №1. - С. 52-61.
6. Костюченко Л.Г. Теоретические предпосылки социологического познания личности // Личность. Культура. Общество. - 2005. - Т. VII. В.4. - С. 108-127.
7. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підруч. для студ. ВНЗ / В.В.Москаленко. – 2-е вид., випр. та доп. – К.: Центр. учбової літ-ри, 2008. – 688 с.
8. Поликанова Е. Социализация личности // Философия и общество. - 2003. - №2. - С. 84-107.
9. Солоднікова І.В. Социализация личности: сущность и особенности на разных этапах жизни // Социс. - 2007. - №2. - С. 32-39.
10. Соха М.В. Соціалізація особистості в епоху глобальних соціальних змін // Наука. Релігія. Суспільство. - 2006. -№2. - С. 265-268.

Соціологія сім'ї

1. Антонов А.И. Микросоциология семьи. - М.: ИНФРА-М, 2005. – 368 с.
2. Вакуленко С.М. Соціологія сім'ї: навчально-методичний посібник для викладачів і студентів. - Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2003. - 159 с.
3. Глазунов С.В. Соціологія сім'ї: Навч. посібник для вищ. закл. освіти. - Д.: РВВДД. - 2000. - 140 с.
4. Мацковский М.С. Социология семьи: Проблемы теории, методологии и методики. - М.: Наука, 1989. - 116 с.
5. Социология семьи: Учебник / Под ред. проф. А.И.Антонова - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 640 с.
6. Сучасна українська сім'я: медико-соціальні аспекти: Монографія / Лісовий В.М., Шурма І.М., Коробчанський В.О., Лантух А.П., Вакуленко С.М., Мірошніченко М.С. - Х.: Майдан, 2009. - 268 с.
7. Черняк Е.М. Социология семьи: Учебное пособие. - 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2003. - 238 с.

Соціологія менеджменту (управління)

1. Бабосов Е.М. Социология управления. - Минск. 2000. – 287 с.
2. Веселова Н.Г. Социальное управление и элементы его культуры: обобщение и

рекомендації. – М., 2002. – 338 с.

3. Галкина Т.П. Социология управления: от группы к команде. - М., 2001.
4. Кравченко А.И., Тюрина И.О. Социология управления: фундаментальный курс: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – 4-е изд., испр., доп. – М., 2008. – 983 с.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1999. – 344 с.
6. Нагорный Б. Социология управления: поиск ответов на вызов времени // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2001. - №4. - С. 126-132.
7. Сергейчук А.В. Социология управления: Учебник. – СПб., 2002. – 240 с.
8. Слепенков И.М., Аверин Ю.П. Основы теории социального управления. - М.: Высшая школа, 1990.
9. Соціальне управління / Під ред. В.Л.Василенко. – К.: Політвидавництво України, 1989. – С. 144-170.
10. Тихонов А.В. Социология управления. Теоретические основы. - СПб.: Издательство СпбГУ, 2000.
11. Удальцова М.В. Социология управления: Учебник. – М., 2002. – 142 с.
12. Шевелев В.Н. Социология управления: Уч. пособие. - Ростов/Дону, 2004.

Соціологія праці та зайнятості населення

1. Дворецька Г.В. Соціологія праці: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 243 с.
2. Лукашевич М.П. Соціологія праці: Підручник. – К.: Либідь, 2004. – 440 с.
3. Лутай Л.А. Соціологія праці: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – 300 с.
4. Огаренко В.М., Малахова Ж.Д. Соціологія праці: Навч. посіб. / В.М.Огаренко, Ж.Д.Малахова. – Запоріжжя: ГУ “ЗІДМУ”, 2001. – 303 с.
5. Полторак В.А. Социология труда: Справочник: Учебно-справочное пособие для ст. вузов. – Днепропетровск: Арт-Пресс, 1997. – 148 с.
6. Попов Ю.Н., Шевчук А.В. Современная экономика и социология труда. Учебное пособие. – М., 2003.
7. Ромашов О.В. Социология труда: Учеб. пособие для вузов / О.В. Ромашов. – М.: Гардарики, 2003. – 318 с.
8. Соколова Г.Н. Социология труда: Учебник для вузов. – Минск: Высшая школа. – 2002. – 316 с.

Соціологія освіти

1. Гавриленко І.М., Скідін О.Л. Соціологія освіти: Навч. посіб. – Запоріжжя: “ЭТТА-ПРЕСС”, 1998. – 396 с/
2. Зборовский Г.Е. Социология образования. – Екатеринбург, 1993. – Ч. 1. – 170 с.
3. Лукашевич Н.П., Солодков В.Т. Социология образования: Конспект лекций. – К.: МАУП, 1997. – 224 с.
4. Мачуліна І.І. Социологический анализ образования в современном обществе: социокультурный подход // Грані. - Дніпропетровськ: ДДУ. - 2007. - № 4 (54).
5. Михайльова К.Г., Назарко О.І. Якість освіти як теоретична проблема: методологічні підходи до аналізу // Грані. - Дніпропетровськ: ДДУ. - 2010. - № 2 (70).
6. Нечаев В.Я. Социология образования. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 200 с.
7. Нечитайло И.С. Исследование роли образования как фактора формирования социально-классовой идентичности (некоторые результаты глубинных групповых интервью) // Грані. - Дніпропетровськ: ДДУ. - 2008. - № 4 (60).
8. Осипов А.М. Общество и образование: Лекции по социологии образования. – Новгород, 1998. – 130 с.
9. Соціологія освіти: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів / За ред. І.М.Гавриленка, О.Л.Скідіна, Ю.І.Яковенка. – Вид. 2-е, доп. та переробл.– Запоріжжя: КПУ,

Соціологія культури

1. Бокаль В. А. Культурологія: навчальний посібник для студентів вузів. – К.: МАУП, 2000.
2. Гуревич П. С. Філософія культури. – М., 1996.
3. Ионин Л. С. Социология культуры. – М., 1996.
4. Іванкова-Стенюк О. Культура в кризовому соціумі і державна підтримка народної культура в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. – № 1. – С.89-98.
5. Коган Л. Н. Социология культуры. – Екатеринбург, 1992.
6. Михайлова Л. И. Социология культуры. Учебное пособие. – М., 1999.
7. Піча В. М. Культура вільного часу (філософсько-соціологічний аспект). – Львів, 1990.
8. Победа Н. Социология культуры. – Одесса, 1998.
9. Сорока Ю. Г. Соціологія культури. Методичний посібник. – Харків, 2002.
10. Соціологія культури: Навч. посібник. //О. М. Семашко, В. М. Піча, О. І. Погорілий та ін.; за ред. О. М. Семашка, В. М. Пічі. – К.: «Каравела», Львів: «Новий світ – 2000». – 2002. – 334 с.

Соціологія релігії

1. Гараджа В. Социология религии. – М.: Наука, 1996.
2. Грабовец О., Яковенко Ю. Религия как социальная технология консолидации социума // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2001. - №3. - С. 111-122.
3. Ерышев А.А., Лукашевич Н.П. Социология религии: Учебное пособие. – К.: МАУП, 1999. – 120 с.
4. Любчук В.В. Передумови становлення громадянської релігії в Україні // Грані. - Дніпропетровськ: ДДУ. - 2008. - № 2 (58).
5. Рязанова Л. Религиозный ренессанс: попытка социологической диагностики // Социология: теория, методы, маркетинг, 2001. - №4. - С. 114-125.
6. Самыгин С.И., Нечипуренко В.Н., Полонская И.Н. Религиоведение: социология и психология религии. – Ростов-на-Дону, 1996.
7. Щекин Г.В. Религии мира. – К.: МАУП, 1996.
8. Яблоков И.Н. Социология религии. – М.: Наука, 1979.

Соціологія девіантної поведінки

1. Актуальные проблемы социологии девиантного поведения и социального контроля / Под. ред. Я.И.Гилинского. - М.: ИС РАН, 1992. – 282 с.
2. Афанасьев В.С., Гилинский Я.И. Девиантное поведение и социальный контроль в условиях кризиса российского общества - СПб.: СПбФ ИС РАН, 1995. - 248 с.
3. Волков Ю.Г., Добренев В.И., Нечипуренко В.Н., Попов А.В. Социология. Глава 5. Девиация и социальный контроль: Учебник / Под ред. проф. Ю.Г. Волкова. - М.: Гардарики, 2002. - С.193-232.
4. Змановская Е.В. Девиантология: психология отклоняющегося поведения. - М.: Академия, 2004. - 288 с.
5. Клейберг Ю. А. Психология девиантного поведения: Учеб. пособие. - М.: ТЦ Сфера, 2001. - 160 с.
6. Менделевич В.Д. Психология девиантного поведения. - М.: «МЕДпресс», 2001. - 432 с.
7. Смелзер Н. Социология. Глава 7. Девиация и социальный контроль. - М., 1994. - С.197-242.
8. Социальные отклонения: Введение в общую теорию / Под ред. Кудрявцева В.Н. - М.: Юрид. лит., 1984. - 368 с.
9. Хагуров Т.А. Введение в современную девиантологию. - Ростов-на-Дону, 2003. - 343 с.

Паблік рілейшнз

1. Алешина И.В. Паблік рілейшнз для менеджерів: Курс лекцій. - М.: «ЭКМОС», 2004.
2. Королько В.Г. Основы паблік рілейшнз. - К., 2000.

3. Борисов Б.Л. Технологии рекламы и PR: Учебное пособие / Б.Л.Борисов. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 624 с.
4. Игнатъев Д., Бекетов А., Сарокваша Ф. Настольная энциклопедия Public Relations.- М.: Альпина Паблишер, 2002.-229 с.
5. Королько В.Г. Паблік рилешнз. Наукові основи, методика, практика. Підручник, 2-е вид. доп. - К.: Видавничий дім “Скарби”, 2001.- 400 с.
6. Кривоносов А.Д. PR – текст в системе публичных коммуникаций.- 2-е изд., доп.- СПб.: «Петербургское Востоковедение», 2002.- 288 с.
7. Чумиков А.Н. Связи с общественностью: Учебное пособие. 3-е изд.-М.: Дело, 2001.-296 с.

Методи комп'ютерної обробки соціологічної інформації

1. SociometryPro. Руководство пользователя. – Режим доступа: [http:// socio_tutorial_ru](http://socio_tutorial_ru).
2. SPSS для Windows. Руководство пользователя SPSS, Книга 1. - М.: Статистические системы и сервис, 1995.
3. Боровиков В.П. STATISTICA. Искусство анализа данных на компьютере: для профессионалов (2-е издание). – СПб., 2003. – 688 с.
4. Боровиков В.П., Боровиков И.П. STATISTICA – Статистический анализ и обработка данных в среде Windows. – М., 1998. – 592 с.
5. Боровиков В.П., Ивченко Г.И. Прогнозирование в STATISTICA в среде Windows 95 (основы теории и интенсивная практика на компьютере). – М., 1999. – 382 с.
6. Боровиков В.П. Популярное введение в систему STATISTICA. – М., 1998. – 266 с.
7. Кулаичев А.П. Методы и средства анализа данных в среде Windows. Изд. 3-е, перераб. и доп. - М: ИнКо, 1999. - 341 с.
8. Бююль А. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление закономерностей. – СПб. и др.: ДиаСофт, 2005. – 602 с.
9. Василенко Т.Г. Прикладной социолог (ПриС). Руководство пользователя. – Режим доступа: <http://opros.nm.ru>.
10. Возможности программы VORTEX 8.0. – Режим доступа: <http://www.socium.ur.ru/index.php?p=soft&n=2>.
11. Гарнаев А. Ю. Ms Excel' 2002: разработка приложений. - Спб: БХВ – Петербург, 2003 – 768 с.
12. Горбачик А.П. ОСА (пакет прикладных программ обработки социологических анкет. Руководство пользователя. – К.: КНУ им. Т.Г.Шевченка, 1990.

Методологія та методи соціологічних досліджень

13. Аванесов В.С. Тесты в социологическом исследовании. – М.: Наука, 1982.
14. Авлева Л.А. Сивоконь П.Е. Социальный эксперимент и его методологические основы. – М.: Знание, 1970. – 48 с.
15. Алексеев А.Н. Контент-анализ, его задачи, объекты и средства /Тр. НИИ культура. – 1974. – Вып. 9. – С. 89-123.
16. Баласанов Ю.Г., Дойников А.Н., Королева М.Ф., Юровский А.Ю., Мазур В.О., Кудрявцев Д.И. Прикладной анализ временных рядов с программой Эвриста. – М: МГУ, центр «Диалог», 1991. – 127 с.
17. Батыгин Г.С. Лекции по методологии социологических исследований. - М.: Аспект Пресс, 1995.
18. Бешелев С.Д., Гурвиц Ф.Г. Экспертные оценки. – М.: Наука, 1973.
19. Білоцвіт К.Д., Паніотто В.І. Вимірювання у конкретному соціологічному дослідженні // Філософська думка. – 1976. - №5. – с. 83-93.
20. Бобнева М.И. О применении социометрических методов в социально-психологических исследованиях. – Л.: ЛГУ, 1970. – 88с.
21. Бутенко И.А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентом. – М.: Высшая школа, 1989.

22. Волков И.П. Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. – Л.: ЛГУ, 1970. – 88с.
23. Волович В.И. Надежность информации в социологическом исследовании: Проблемы методологии и методики. – К.: Наукова думка, 1974.
24. Гречихин В.Г. Лекции по методике и технике социологических исследований: Учебное пособие. – М., 1988.
25. Девятко И.Ф. Методы социологического исследования. – Екатеринбург: Изд-во Уральского университета, 1998.
26. Девятко И.Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования. - М.: ИС РАН, 1996.
27. Добренев В.И., Кравченко А.И. Методы социологического исследования. – М.: МГУ, 2004. – 768 с.
28. Здравомыслов А.Г. Методология и процедура социологических исследований. – М., 1969.
29. Иванов В.Ф. Контент-анализ: Методологія і методика дослідження ЗМК: навч. посібник. – К.: Наукова думка, 1994. – 112 с.
30. Крыштановский А.О. Анализ социологических данных с помощью пакета SPSS. – М.: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2006. – 281 с.
31. Куприян А.П. Методологические проблемы социального эксперимента. – М.: МГУ, 1971. – 178 с.
32. Малахов В.А. Процедура обработки социологической информации на персональной ЭВМ. Методическое пособие. – М., 1990.
33. Масленников Е.В. Что такое социологическое измерение?// Соц.исследования.-1999.- №9 – с.21-30.
34. Методологические проблемы социологического исследования. – М., 1979.
35. Методы сбора информации в СИ /отв. ред. В.Г.Андреев, О.М.Маслова. Кн. 2. – М.: Наука, 1990.
36. Методы сбора информации в социологическом исследовании /отв. ред. В.Г.Андреев, О.М.Маслова. Кн. 2. – М.: Наука, 1990.
37. Моин В.Б. Форма вопроса и интерпретация ответа //Социол. исследов. – 1987. №5. – с.105-113.
38. Мягков А.Ю. Опросные методы сбора данных: предпочтение респондентов //Соц. исслед. – 2002. №8. – с.92-109.
39. Овсянников В.Г. Методология и методика в прикладных социологических исследованиях. – Л., 1989.
40. Осипов Г.В., Андреев Э.П. Методы измерения в социологии. – М.: Наука, 1977.-с.180.
41. Основы современных компьютерных технологий: Учебн. пособие / Под ред. Хомоненко А. Д. – Спб: КОРОНА – Принт, 2002 – 448 с.
42. Панина Н.В. Технология социологического исследования. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1997.
43. Паниотто В.И. Качество социологической информации. - К.: Наукова думка, 1986.
44. Паниотто В.И., Максименко В.С. Количественные методы в социологических исследованиях. – К.: Наукова думка, 1982.
45. Паниотто В.И. Социометрические методы в изучении малых социальных групп // Социол. исследов. – 1976. - №3. – с.141-152.
46. Панина Н.В. Вимірювання в соціології та принципи застосування тестів у масових опитування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 1998. №1-2. – С. 53-58.
47. Рабочая книга социолога. – М.: Наука, 1983.
48. Рычков В. Microsoft Excel 2000: краткий курс - Спб: Питер, 2001 – 320 с.
49. Слуцкий Е.Г. Прессовые опросы: опыт, проблемы, перспективы использования. – Л.: ИСЭП, 1990. – 98 с.

50. Статистические методы анализа экспертных оценок. – М.: Наука, 1977. – 289 с.
51. Сурмин Ю.П. Социальный эксперимент. – Дн.-вск, 1996. – 224 с.
52. Толстова Ю.Н. Анализ социологических данных. – М.: Изд-во МГУ, 1994.
53. Тюрин Ю.Н., Макаров А.А. Анализ данных на компьютере / Под ред. В.Э.Фигурнова. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 544 с.
54. Уокенбах Дж., Брайан А. Excel 2002. Библия пользователя: Пер. с англ. – М: Издательский дом «Вильямс», 2002 – 832 с.
55. Хорошилов В.А., Шевченко Д.А. Новые информационные технологии в социологических исследованиях // Социс, 1991. – № 2. - С. 115-119.
56. Чередниченко В.В. Применение экспертных оценок в социологических исследованиях. //Социол. исследования. – 1981. - №13. – С. 83-89.
57. Чураков А.Н. Компьютерный контент-анализ. – М.: Ин-т социологии РАН, 1996. – 153 с.
58. Экспертные оценки в социологических исследованиях /отв. ред. С.Б. Крымский. – К.: Наукова думка, 1990.
59. Ядов В.А. Социологические исследования: методология, программа, методы. – Самара, 1995. – 328 с

Програма розглянута на засіданні фахової атестаційної комісії університету
(протокол № 1 від «04» березня 2016 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії університету
(протокол № 7 від «14» березня 2016 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

І.А.Олійник